

Wymagania edukacyjne i przedmiotowe zasady oceniania w klasie 5

Numer i temat lekcji*	Wymagania na ocenę:				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
Dział 1. Mapy – najważniejsze źródła informacji geograficznej					
1. Mapy – płaski, pomniejszony obraz Ziemi (1.1)	- podaje definicję mapy i wymienia jej elementy; - rozpoznaje skalę liczbową, mianowaną i podziałkę liniową; - oblicza rzeczywistą odległość, wykorzystując podziałkę liniową; - wymienia sytuacje z codziennego życia, których warto skorzystać z mapy.	- wyjaśnia pojęcie skali; - stosuje różne zapisy skali i prawidłowo je odczytuje; - zamienia skalę liczbową na mianowaną; - potrafi przedstawić skalę liczbową i mianowaną w postaci podziałki liniowej; - odczytuje informacje z mapy, korzystając z legendy.	- zamienia skalę mianowaną i skalę liniową na skalę liczbową; - określa, która skala jest większa, a która mniejsza.	- porządkuje skale od największej do najmniejszej (i odwrotnie); - oblicza odległość rzeczywistą na podstawie różnych rodzajów skali; - wskazuje wybrane obiekty na mapach w różnych skalach; - wyjaśnia, dlaczego mapa jest źródłem informacji.	- wskazuje zależność między skalą a szczegółowością mapy; - odróżnia mapy w skali dużej od map w skali małej; - biegle oblicza odległości w terenie na podstawie skali mapy; - -wybiera odpowiednią mapę w zależności od wskazanego problemu, samodzielnie ją interpretuje.
2. Ukształtowanie terenu na mapie (1.2)	- podaje różnice między wysokością względną a wysokością bezwzględną; - wskazuje te wysokości na schematycznym rysunku; - odczytuje z mapy wysokości bezwzględne; - oblicza wysokość względną; - wymienia formy terenu: wklęsłe (dolina, kotlina) i wypukłe (pagórek, wzgórze, góra); - wymienia barwy wykorzystywane do przedstawienia nizin, wyżyn i gór na mapie.	- podaje prawidłowy zapis wysokości względnej (m) i wysokości bezwzględnej (m n.p.m.; m p.p.m.); - wyjaśnia pojęcie poziomu; - na podstawie rysunku rozpoznaje formę wklęsłą i odróżnia ją od formy wypukłej; - wskazuje na rysunku poziomicowym stok stromy i stok łagodny; - wyjaśnia, co oznaczają kolory na mapie hipsometrycznej.	- opisuje, jak dawniej na mapach przedstawiano ukształtowanie terenu; - podaje zasady wykonywania rysunku poziomicowego; - odczytuje wysokość bezwzględną punktów leżących między poziomiami; - rozpoznaje na podstawie rysunku poziomicowego różne formy terenu.	- wyjaśnia proces powstawania rysunku poziomicowego - odczytuje informacje z mapy poziomicowej; - wyjaśnia, czym charakteryzuje się mapa hipsometryczna; - wskazuje różnice pomiędzy mapą ogólnogeograficzną a mapą tematyczną.	- wykonuje rysunek poziomicowy form terenu według instrukcji; - ustala skalę barw do rysunku poziomicowego; - opisuje ukształtowanie terenu na podstawie mapy hipsometrycznej; - podaje przykłady map ogólnogeograficznych i map tematycznych.

* w nawiasie podano numer rozdziału w podręczniku

3. Różnorodność krajobrazów Polski (1.3)	- wyjaśnia pojęcie krajobrazu; - wymienia składniki krajobrazu; - wymienia pasy krajobrazowe Polski; - odczytuje z mapy nazwy krain geograficznych należących do poszczególnych pasów.	- wyjaśnia pojęcie kraina geograficzna; - wymienia krainy geograficzne należące do poszczególnych pasów krajobrazowych; - wskazuje na mapie krainę geograficzną i charakteryzuje pas ukształtowania powierzchni, w którym znajduje się jego miejscowość.	- podaje cechy charakterystyczne każdego pasa krajobrazowego; - wymienia procesy kształtujące krajobraz poszczególnych pasów ukształtowania powierzchni Polski; - rozpoznaje na mapie konturowej pasy krajobrazowe.	- podaje cechy wspólne i różnice pomiędzy pasami krajobrazowymi; - rozpoznaje pasy krajobrazowe na podstawie opisu i ilustracji; - wyjaśnia, dlaczego ukształtowanie powierzchni Polski ma charakter pasowy; - podaje przykłady elementów krajobrazu, będących efektem działania procesów geologicznych.	- przedstawia charakterystykę pasów krajobrazowych na podstawie map; - rozpoznaje na mapie konturowej krainy geograficzne.
4. Ocena krajobrazu najbliższej okolicy (1.4)	- wymienia sytuacje, w których jest potrzebna ocena krajobrazu; - wskazuje obszary atrakcyjne krajobrazowo na podstawie mapy.	- wymienia warunki wpływające na atrakcyjność krajobrazu; - wyjaśnia, w jakim celu wykonuje się badanie oceny krajobrazu; - wskazuje w swoim otoczeniu miejsca, które zostały zmienione na lepsze, są najbardziej atrakcyjne krajobrazowo i takie, które wymagają najwięcej zmian.	- wymienia etapy badania oceny krajobrazu; - uzasadnia wybór miejsc w najbliższym otoczeniu, które zostały zmienione na lepsze, są najbardziej atrakcyjne krajobrazowo i takie, które wymagają najwięcej zmian.	- planuje badanie oceny krajobrazu na podstawie wrażeń; - przygotowuje materiały potrzebne do badania oceny krajobrazu.	- przeprowadza badanie oceny krajobrazu; - analizuje wyniki, wyciąga wnioski; - przedstawia własne propozycje zmian w krajobrazie najbliższej okolicy, aby była to przestrzeń przyjazna.
5. Podsumowanie działu 1	Wiadomości i umiejętności z lekcji 1–4.				

Dział 2. Krajobrazy Polski

6. Krajobraz wysokogórski – Tatry (2.1)	- wskazuje Tatry na mapie Polski, określa położenie względem swojej miejscowości; - podaje nazwę i wysokość najwyższego szczytu Tatr; - wymienia cechy krajobrazu wysokogórskiego; - wskazuje na ilustracji elementy krajobrazu wysokogórskiego; - wymienia piętra roślinne Tatr; - podaje zasady bezpieczeństwa obowiązujące w górach.	- wskazuje na mapie najwyższe szczyty Tatr: Rysy, Gerlach; - wyjaśnia pojęcia: szczyt, wierzchołek, przełęcz; - wymienia rośliny typowe dla poszczególnych pięter roślinnych; - wymienia najważniejsze cechy pogody w Tatrach; - wymienia formy ochrony przyrody w Tatrach; - odczytuje podstawowe informacje z mapy turystycznej Tatr.	- porównuje wysokość Tatr z wysokością Alp i Himalajów (podaje nazwy i wysokości najwyższych szczytów, wskazuje je na mapie); - opisuje cechy krajobrazu wysokogórskiego (cechy rzeźby, pogodę, piętrowość roślinną); - przedstawia obyczaje i zajęcia mieszkańców Podhala; - wymienia i wskazuje na mapie inne łańcuchy górskie w Polsce.	- wskazuje procesy geologiczne, które przyczyniły się do ukształtowania krajobrazu Tatr; - wskazuje zależność pomiędzy wysokością n.p.m. a piętrowością roślinną i pogodą; - analizuje mapę turystyczną Tatr (oblicza wysokość względną, odległość między wskazanymi punktami, określa, czy stok jest stromy czy łagodny);	- opisuje procesy kształtujące rzeźbę wysoko górską; - wyjaśnia proces powstawania doliny U-kształtnej (np. na przykładzie Doliny Kondratowej); - porównuje krajobraz wysokogórski Tatr z krajobrazem Karkonoszy i Gór Stołowych; - porównuje obyczaje i kulturę mieszkańców Podhala i swojego regionu;
---	--	--	---	--	--

Numer i temat lekcji*	Wymagania na ocenę:				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
				- opisuje podstawowe cechy krajobrazu górskiego Karkonoszy i Gór Stołowych.	- samodzielnie na podstawie mapy i innych źródeł informacji przygotowuje program jednodniowej wycieczki w Tatrach.
7. Krajobraz wyżynny – Wyżyna Krakowsko-Częstochowska (2.2)	- wskazuje na mapie Wyżynę Krakowsko- - Częstochowską, określa jej położenie względem swojej miejscowości; - wskazuje na mapie główne miasta Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej – Kraków, Częstochowę; - podaje nazwę skały stanowiącej podłoże geologiczne krainy (wapień); - wymienia cechy krajobrazu wyżyny wapiennej; - podaje nazwę parku narodowego utworzonego na tym obszarze.	- wyjaśnia, w jaki sposób tworzyły się skały wapienne; - wyjaśnia pojęcia: ostańce skalne; - na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej wskazuje miejsca, które warto zobaczyć.	- podaje drugą nazwę wyżyny – Jura Krakowsko- - Częstochowska; - wyjaśnia, w jaki sposób utworzyły się ostańce skalne i jaskinie; - określa położenie Ojcowskiego Parku Narodowego; - podaje przykłady roślin i zwierząt objętych ochroną w Ojcowskim Parku Narodowym; - wskazuje sposoby gospodarczego wykorzystania tego regionu; - wymienia podstawowe osobliwości przyrodnicze i zabytki regionu.	- opisuje krajobraz Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej; - podaje nazwy charakterystycznych jaskiń (Łokietka, Wierna); - wyjaśnia, co oznacza określenie „Orle Gniazda”; - wymienia najważniejsze zabytki Krakowa; - rozpoznaje tradycyjny strój krakowski.	- wyjaśnia pochodzenie nazwy Jura Krakowsko- - Częstochowska -wyjaśnia pojęcie skamieniałość; - uzasadnia, dlaczego Wyżyna Krakowsko-Częstochowska należy do atrakcyjnych turystycznie regionów Polski; - uzasadnia, dlaczego Kraków jest miastem atrakcyjnym dla turystów.
8. Krajobraz nizinny – Nizina Mazowiecka (2.3)	- określa położenie Niziny Mazowieckiej na mapie; - wskazuje na mapie główne miasta Niziny Mazowieckiej; - odczytuje z mapy nazwy rzek przepływających przez pas nizin; - wymienia cechy krajobrazu Niziny Mazowieckiej.	- wskazuje na mapie pozostałe niziny leżące w obrębie pasa Nizin Środkowopolskich; - wyjaśnia pojęcie równiny; - wymienia czynniki wpływające na kształtowanie krajobrazu tego regionu; - wskazuje na mapie Kampinoski Park Narodowy.	- opisuje ukształtowanie terenu Niziny Mazowieckiej; - wymienia i podpisuje na mapie główne rzeki Niziny Mazowieckiej; - podaje przykłady gospodarczego wykorzystania regionu; - rozpoznaje charakterystyczne motywy łąwickie i kurpiowskie.	- wyjaśnia proces powstawania meandrów, starorzeczy i wydm śródlądowych; wskazuje cechy charakterystyczne Niziny Mazowieckiej, które są wspólne dla innych nizin w Polsce; - wyjaśnia, w jaki sposób człowiek przyczyniał się do kształtowania krajobrazu Niziny Mazowieckiej.	- wyjaśnia rolę łądolodu w kształtowaniu rzeźby nizin Polski Środkowej; - wyjaśnia, dlaczego Puszcza Kampinoska nazywana jest płucami Warszawy.

9. Krajobraz pojezierny – Pojezierze Mazurskie (2.4)	- określa położenie Pojezierza Mazurskiego; - wymienia podstawowe cechy krajobrazu pojezierzy; - podaje nazwę największego jeziora Polski; - wymienia główny czynnik który ukształtował krajobraz pojezierzy.	- wskazuje na mapie pozostałe pojezierza; - opisuje krajobraz Pojezierza Mazurskiego; - wymienia zajęcia mieszkańców Pojezierza.	- wyjaśnia proces powstawania jezior; - podaje przykłady jezior; - podaje przykłady gospodarczego wykorzystania regionu.	- wyjaśnia, jak powstał krajobraz pojezierny; - porównuje cechy krajobrazu Niziny Mazowieckiej i Pojezierza Mazurskiego; - wyjaśnia, w jaki sposób człowiek wykorzystuje walory przyrodnicze Pojezierza Mazurskiego.	- podaje różnice między rzeźbą staro- i młodoglacjalną; - wskazuje na mapie przykłady obszarów z taką rzeźbą; - porównuje na podstawie mapy hipsometrycznej pojezierza Polski; - wskazuje osobliwości przyrodnicze regionu.
10. Krajobraz nadmorski – Pobreże Słowińskie (2.5)	- wskazuje na mapie Pobreże Słowińskie; - wymienia procesy kształtujące krajobraz w strefie wybrzeży; - wymienia cechy krajobrazu nadmorskiego; - odróżnia wybrzeże niskie od wysokiego; - podaje nazwę największego jeziora przybrzeżnego.	- wskazuje na mapie pozostałe pobreża; - opisuje krajobraz Pobreża Słowińskiego; - wymienia zajęcia mieszkańców pasa pobreży.	- wyjaśnia pojęcia: <i>wydma, klif, jezioro przybrzeżne, ujście rzeki, mierzeja</i>; - wymienia metody ochrony brzegu przed niszczącą działalnością wody; - podaje przykłady miejsc atrakcyjnych turystycznie w pasie pobreży.	- wyjaśnia proces powstawania jezior przybrzeżnych, podaje przykłady takich jezior; - opisuje proces powstawania wydm; - wyjaśnia proces niszczenia klifu, podaje miejsce występowania; - opisuje krajobraz Słowińskiego Parku Narodowego.	- wskazuje zależności między działalnością morza, wiatru i rzek a rodzajami wybrzeży; - wskazuje na mapie miejsca występowania wybrzeża wysokiego i niskiego; - wyjaśnia różnicę między budującą i niszczącą działalnością wody morskiej i wiatru (podaje przykłady form); - wyjaśnia, dlaczego nad morzem rozwija się turystyka.
11. Krajobraz wielkomiejski – Warszawa (2.6)	- wskazuje Warszawę na mapie; - wymienia cechy krajobrazu wielkomiejskiego; - wymienia miejsca, z których słynie Warszawa.	- opisuje położenie Warszawy; - wymienia czynniki przyciągające ludzi do wielkich miast; - przedstawia krótką charakterystykę Warszawy.	- wymienia zalety i wady życia w dużym mieście; - wymienia charakterystyczne części dużego miasta (centrum: zabytkowe Stare Miasto, nowoczesne centrum biurowe, dzielnice mieszkaniowe, tereny zielone, dzielnice przemysłowe, peryferia/przedmieścia).	- opisuje życie w dużym mieście; - wyjaśnia, dlaczego wygląd miast często ulega zmianie; - opisuje charakterystyczne części Warszawy, podając przykłady z infrastruktury miasta.	- przedstawia krótki rys historyczny Warszawy; - opisuje dolinę Wisły w Warszawie; - podaje przykłady działań mających na celu poprawę komfortu życia w dużym mieście (na przykładzie Warszawy).
12. Krajobraz miejsko-przemysłowy – Wyżyna Śląska (2.7)	- wskazuje na mapie Wyżynę Śląską; - podaje przykłady miast Wyżyny Śląskiej; - omawia, jak wydobywanie węgla kamiennego przyczyniło się do rozwoju przemysłu; - wymienia cechy krajobrazu miejsko-przemysłowego.	- wymienia gałęzie przemysłu, które rozwinęły się na Wyżynie Śląskiej; - wymienia przykłady zastosowania węgla kamiennego; - wymienia negatywne skutki wpływu przemysłu na środowisko przyrodnicze Wyżyny Śląskiej.	- wyjaśnia, w jaki sposób powstał węgiel kamienny; - wyjaśnia pojęcie <i>przemysł</i>; - opisuje krajobraz Wyżyny Śląskiej.	- wyjaśnia, dlaczego na Wyżynie Śląskiej powstało skupisko dużych miast; - wyjaśnia, dlaczego krajobraz Wyżyny Śląskiej to krajobraz przekształcony; - podaje przykłady zmian w krajobrazie spowodowanych rozwojem przemysłu.	- uzasadnia, że występowanie surowców wpływa na kształtowanie krajobrazu; - podaje przykłady działań mających na celu poprawę stanu środowiska przyrodniczego Wyżyny Śląskiej.

Numer i temat lekcji*	Wymagania na ocenę:				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
13. Krajobraz rolniczy – Wyżyna Lubelska (2.8)	- wskazuje na mapie Wyżynę Lubelską; - podaje nazwę skały typowej dla Wyżyny Lubelskiej; - wymienia nazwy gleb charakterystycznych dla Wyżyny Lubelskiej; - wymienia cechy krajobrazu rolniczego.	- wymienia czynniki decydujące o rozwoju rolnictwa; - wymienia główne rośliny uprawiane na Wyżynie Lubelskiej; - podaje przykład wąwozu lessowego jako elementu krajobrazu Wyżyny Lubelskiej; - opisuje pracę rolnika w ciągu roku.	- podaje cechy charakterystyczne lessu; - opisuje proces powstawania wąwozu lessowego, podaje miejsca występowania; - wyjaśnia, na czym polega żyzność gleby; - opisuje krajobraz wiejski; - podaje przykłady miast Wyżyny Lubelskiej.	- wskazuje na mapie krainy geograficzne o korzystnych warunkach dla rozwoju rolnictwa; - podaje cechy urodzajnych gleb: czarnoziemów; - wymienia atrakcje turystyczne Wyżyny Lubelskiej.	- wyjaśnia, od czego zależy żyzność gleby; - wymienia inne rodzaje żyznych gleb występujących w Polsce; - podaje, jakie zabiegi poprawiają jakość gleby; - wskazuje różnice między wsią rolniczą a wsią podmiejską.
14. Podsumowanie działu 2	Wiadomości i umiejętności z lekcji 6–13.				
Dział 3. Łądy i oceany na Ziemi					
15. Łądy i oceany na Ziemi. Model Ziemi (3.1)	- wskazuje na mapie i globusie południki i równoleżniki; - wskazuje na mapie i globusie równik, południk 0°, południk 180°, zwrotniki, koła podbiegunowe, bieguny; - wskazuje na mapie i globusie kontynenty i oceany.	- wyjaśnia, czym różni się równik od pozostałych równoleżników; - wyjaśnia, czym jest globus; - wymienia, na jakie półkule dzielą Ziemię: równik i południki 0° i 180°; - charakteryzuje strefę międzyzwrotnikową i strefy okołobiegunowe; - wyjaśnia pojęcia: <i>kontynent</i>, <i>ocean</i>.	- wyjaśnia pojęcia: południki, równoleżniki, oś Ziemi; - wskazuje równoleżniki wyznaczające strefę międzyzwrotnikową i strefy okołobiegunowe; - omawia położenie kontynentów i oceanów na poszczególnych półkulach; - wyjaśnia pojęcia: <i>morze</i>, <i>archipelag</i>, <i>wyspa</i>, <i>cieśnina</i>, <i>wszechocean</i>.	- opisuje cechy południków i równoleżników; - opisuje strefy oświetlenia Ziemi; - wymienia kontynenty według wielkości powierzchni; - uzasadnia, dlaczego Ziemia nazywana jest błękitną planetą.	- wyjaśnia różnice między kształtem południków i równoleżników na mapie i globusie; - wyjaśnia, kim był Eratostenes; - wyjaśnia pochodzenie nazw kontynentów.
16. Wielkie podróże – odkrywanie lądów i oceanów (3.2)	- podaje czas i przyczyny wielkich podróży geograficznych;	- wymienia osiągnięcia epoki wielkich odkryć geograficznych; - wskazuje na mapie przebieg wyprawy Magellana.	- podaje nazwiska podróżników, którzy przyczynili się do odkrywania kontynentów i opisuje ich osiągnięcia;	- wymienia nazwiska polskich podróżników i odkrywców;	- opisuje osiągnięcia Polaków w odkrywaniu i badaniu kontynentów; - wskazuje na mapie miejsca badane przez Polaków;

	- wymienia imiona i nazwiska przynajmniej dwóch podróżników, którzy przyczynili się do odkrywania świata; - omawia przebieg wyprawy Kolumba.		- wymienia tereny najłatwiej poznane przez człowieka.	- wskazuje na mapie miejsca trudne do zbadania (Rów Mariański, pasma górskie poszczególnych kontynentów).	- przedstawia odkrycia geograficzne na osi czasu.
17. Jak pokazać klimat? – wykresy i mapy klimatyczne (3.3)	- wyjaśnia pojęcie <i>klimat</i>, - wymienia składniki klimatu; - wskazuje na klimatogramie wykres przebiegu temperatury i opadów; - odczytuje podstawowe informacje z wykresów klimatycznych.	- odróżnia pogodę od klimatu; - odczytuje dane klimatyczne z tabel i wykresów; - wymienia informacje zawarte na mapach klimatycznych; - wymienia nazwę strefy klimatycznej, w której znajduje się Polska.	- wymienia sposoby przedstawiania danych klimatycznych; - wyjaśnia pojęcie klimatogram; - wyjaśnia pojęcie strefa klimatyczna; - oblicza średnią wartość temperatury powietrza; - wyjaśnia pojęcie <i>amplituda temperatury powietrza</i>; - wymienia strefy klimatyczne.	- oblicza amplitudę temperatury powietrza; - analizuje wykresy klimatyczne; - wskazuje na mapie świata strefy klimatyczne.	- opisuje klimat na podstawie dowolnego klimatogramu; - wykonuje klimatogram na podstawie danych klimatycznych.
18. Podsumowanie działu 3	Wiadomości i umiejętności z lekcji 15–17.				
Dział 4. Krajobrazy świata					
19. Krajobrazy wilgotnego lasu równikowego i lasu strefy umiarkowanej (4.1)	- podaje nazwy kontynentów, na których rosną wilgotne lasy strefy równikowej i lasy strefy umiarkowanej; - odczytuje z wykresów klimatycznych najwyższą i najniższą temperaturę powietrza oraz wielkość opadów w ciągu roku; - wymienia cechy wilgotnego lasu strefy równikowej i lasu strefy umiarkowanej.	- wskazuje na mapie obszary występowania lasu równikowego i lasu strefy umiarkowanej; - wymienia warstwy lasu strefy umiarkowanej i warstwy wilgotnego lasu strefy równikowej; - podaje przykłady roślin i zwierząt występujących w obu strefach; - wymienia znaczenie lasów dla człowieka.	- analizuje przebieg temperatury powietrza i opadów atmosferycznych w ciągu roku na podstawie klimatogramów; - opisuje klimat wilgotnego lasu strefy równikowej i lasu strefy umiarkowanej; - opisuje warunki codziennego życia w wilgotnym lesie równikowym.	- opisuje krajobraz wilgotnego lasu strefy równikowej i lasu strefy umiarkowanej; - podaje przystosowania roślin i zwierząt do życia w obu strefach krajobrazowych; - wyjaśnia pojęcie: <i>epifit</i>, podaje przykłady takich roślin.	- porównuje krajobraz wilgotnego lasu równikowego i lasu strefy umiarkowanej; - wyjaśnia zależność między warunkami klimatycznymi a światem roślin i zwierząt oraz sposobem życia ludzi; - opisuje rdzennych mieszkańców Amazonii i Kotliny Konga.
20. Krajobrazy sawanny i stepu (4.2)	- podaje nazwy kontynentów, na których występują sawanny i stepy;	- wskazuje na mapie obszary występowania sawanny i stepu; - podaje definicję sawanny i stepu;	- analizuje przebieg temperatury powietrza i opadów atmosferycznych w ciągu roku na podstawie klimatogramów; - opisuje klimat sawanny i stepu;	- opisuje krajobraz sawanny i stepu; - podaje przystosowania roślin i zwierząt do życia w podanych strefach krajobrazowych;	- porównuje krajobraz sawanny i stepu; - wyjaśnia zależność między warunkami klimatycznymi a światem roślin i zwierząt oraz sposobem życia ludzi;

Numer i temat lekcji*	Wymagania na ocenę:				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
	- odczytuje z wykresów klimatycznych najwyższą i najniższą temperaturę powietrza oraz wielkość opadów w ciągu roku; - wymienia cechy krajobrazu sawanny i stepu.	- podaje przykłady roślin i zwierząt występujących w tych strefach krajobrazowych.	- podaje inne nazwy stepów, określa miejsca ich występowania; - podaje, w jaki sposób człowiek wykorzystuje gospodarczo te regiony.	- opisuje życie ludzi na sawannie i stepie.	- opisuje sawannę jako atrakcję turystyczną.
21. Krajobrazy pustyni gorącej i pustyni lodowej (4.3)	- podaje nazwy kontynentów, na których występują pustynie; - wyjaśnia pojęcie <i>pustynia</i>; - odczytuje z wykresów klimatycznych najwyższą i najniższą temperaturę powietrza oraz wielkość opadów w ciągu roku; - wymienia cechy krajobrazu pustyni gorącej i pustyni lodowej.	- wskazuje na mapie obszary występowania pustyni gorących i lodowych; - wymienia przyczyny powstawania pustyni; - podaje przykłady roślin i zwierząt typowych dla pustyni gorącej i pustyni lodowej.	- analizuje przebieg temperatury powietrza i opadów atmosferycznych w ciągu roku na podstawie klimatogramów; - opisuje klimat pustyni gorącej i pustyni lodowej; - opisuje gospodarcze wykorzystanie pustyni.	- opisuje krajobraz pustyni gorącej i pustyni lodowej; - podaje przystosowania roślin i zwierząt do życia w podanych strefach krajobrazowych; - opisuje życie ludzi na pustyni gorącej i pustyni lodowej.	- porównuje krajobraz pustyni gorącej i pustyni lodowej; - wyjaśnia zależność między warunkami klimatycznymi a światem roślin i zwierząt oraz sposobem życia ludzi; - wyjaśnia pochodzenie nazw: Antarktyda, Antarktyka, Arktyka.
22. Krajobrazy tajgi i tundry (4.4)	- podaje nazwy kontynentów, na których występują tajga i tundra; - wyjaśnia pojęcia: <i>tajga</i> i <i>tundra</i>; - odczytuje z klimatogramów podstawowe informacje dotyczące temperatury i opadów; - wymienia cechy krajobrazu tajgi i tundry.	- wskazuje na mapie obszary występowania tajgi i tundry; - podaje przyczynę zróżnicowania roślinności w tych strefach; - podaje przykłady roślin i zwierząt typowych dla tajgi i tundry.	- analizuje przebieg temperatury i opadów w ciągu roku na podstawie klimatogramów; - opisuje klimat tajgi i tundry; - opisuje gospodarcze wykorzystanie tajgi.	- opisuje krajobraz tajgi i tundry; - podaje przystosowania roślin i zwierząt do życia w podanych strefach krajobrazowych; - opisuje życie ludzi w tajdze i tundrze.	- porównuje krajobraz tajgi i tundry; - wyjaśnia zależność pomiędzy warunkami klimatycznymi, a światem roślin i zwierząt oraz sposobem życia ludzi. - wyjaśnia, w jaki sposób powstaje wieloletnia zmarzlina.

23. Krajobraz śródlądowy (4.5)	- podaje nazwy kontynentów, na których występuje krajobraz śródlądowy; - odczytuje z klimatogramu podstawowe informacje dotyczące temperatury powietrza i opadów atmosferycznych; - wymienia cechy krajobrazu śródlądowego.	- wskazuje na mapie świata obszary występowania krajobrazu śródlądowego; - podaje przykłady roślin i zwierząt występujących w tej strefie krajobrazowej.	- podaje obszary występowania krajobrazu śródlądowego w Europie; - wyjaśnia pojęcie: <i>makia</i>; - analizuje przebieg temperatury powietrza i opadów atmosferycznych w ciągu roku na podstawie klimatogramu; - opisuje klimat śródlądowy; - wymienia rośliny uprawne występujące w strefie krajobrazu śródlądowego.	- opisuje krajobraz śródlądowy; - uzasadnia, dlaczego celem podróży jednej trzeciej turystów świata są kraje położone nad Morzem Śródziemnym; - wyjaśnia, dlaczego ludzie żyjący w tej strefie są długowieczni.	- wyjaśnia, dlaczego w strefie śródziemnomorskiej krajobraz jest mocno zmieniony przez człowieka; - opisuje symbolikę wybranych roślin śródziemnomorskich.
24. Krajobraz wysokogórski Himalajów (4.6)	- wskazuje Himalaje na mapie; - podaje nazwę najwyższego szczytu Himalajów; - wymienia cechy krajobrazu wysokogórskiego.	- podaje wysokość szczytu Mount Everest; - wymienia piętra roślinne występujące w Himalajach; - opisuje życie mieszkańców Himalajów.	- wyjaśnia pojęcia: <i>lodowiec</i>, <i>granica wiecznego śniegu</i>; - opisuje piętra roślinne występujące w Himalajach; - opisuje warunki klimatyczne Himalajów.	- podaje inne nazwy najwyższego szczytu Himalajów niż Mount Everest; - wyjaśnia proces powstawania lodowców górskich; - wyjaśnia, dlaczego wysokie góry są trudnym miejscem do życia; - wymienia nazwiska pierwszych zdobywców szczytu Mount Everest.	- porównuje krajobraz Himalajów i Tatr; - wskazuje różnice między południowymi i północnymi stokami Himalajów; - wyjaśnia, dlaczego Himalaje nazywane są dachem świata; - wymienia nazwiska polskich himalaistów.
25. Strefowość a piętrowość klimatyczno-roślinna (4.7)	- wymienia na podstawie mapy strefy klimatyczne i roślinne; - opisuje, jak zmienia się temperatura na Ziemi od równika do biegunów i wraz z wysokością nad poziomem morza.	- wymienia nazwy stref krajobrazowych od równika do bieguna; - omawia, czym różnią się krajobrazy na Ziemi; - wskazuje na mapie strefę klimatyczną, roślinną i krajobrazową, w której mieszka.	- wyjaśnia pojęcie <i>strefa krajobrazowa</i>; - wskazuje na mapie strefy krajobrazowe; - wymienia czynniki decydujące o zróżnicowaniu stref krajobrazowych; - omawia, czym jest piętrowość klimatyczno-roślinna, wymienia czynnik wpływający na jej występowanie; - wymienia czynniki wpływające na zróżnicowanie klimatu na Ziemi.	- wyjaśnia, dlaczego strefy krajobrazowe układają się pasami; - wyjaśnia, dlaczego na Ziemi są różne strefy klimatyczne; - wyjaśnia pojęcie krajobrazu astrefowego, podaje przykłady krajobrazów.	- uzasadnia, że elementy środowiska przyrodniczego są ze sobą ściśle związane; - wyjaśnia różnice między krajobrazem strefowym a astrefowym; - wyjaśnia zależność pomiędzy strefowością krajobrazów a piętrowością klimatyczno-roślinną.
26. Podsumowanie działu 4	Wiadomości i umiejętności z lekcji 19–25.				

W procesie oceniania obowiązuje stosowanie zasady kumulowania wymagań - ocenę wyższą otrzymać może uczeń, który spełnia wymagania przypisane ocenom niższym!!!

1. Każdy sprawdzian będzie zapowiedziany z tygodniowym wyprzedzeniem i poprzedzony lekcją utrwalającą (jeśli obejmuje ona więcej niż 4 tematy lekcyjne), która określi treści i umiejętności objęte późniejszą diagnozą.
2. W przypadku nieobecności na sprawdzianie, uczeń pisze ww. pracę na następnej lekcji.
3. W przypadku dłuższej usprawiedliwionej nieobecności, tzn. co najmniej na 3 kolejnych godzinach lekcyjnych z danego przedmiotu, termin prac pisemnych ustala indywidualnie nauczyciel z uczniem.
4. Uczeń ma prawo do poprawienia ocen ze sprawdzianów. Ocenę można poprawić w ciągu dwóch tygodni od otrzymania stopnia w terminie ustalonym przez nauczyciela.
5. Kartkówki zapowiedziane z wybranej partii materiału są obowiązkowe dla wszystkich i uczniów, którzy nie byli na kartkówce, pisze ją w momencie pojawienia się na najbliższej lekcji.
6. Nieprzygotowanie do zajęć może dotyczyć prac domowych, prasówki, braku zeszytu, zeszytu ćwiczeń i każdorazowo odnotowane jest w postaci kropki za nieprzygotowanie do lekcji. W semestrze uczeń może wykorzystać jedną kropkę, kolejne nieprzygotowania i braki skutkują oceną niedostateczną.
7. Uczeń na lekcjach geografii może otrzymać ocenę celującą z aktywności o wadze 1, pod warunkiem, że uzbiera sześć „+”, które może otrzymać za aktywny udział w zajęciach, błyskotliwe odpowiedzi, zadania dodatkowe, bądź ich sprawne wykonanie.

Formy sprawdzania wiadomości i umiejętności z geografii oraz ich waga:

Forma	Waga
Sprawdzian	3
Kartkówka	2
Kartkówka z 1 lekcji	1
Wypowiedź ustna	1
Praca w zespole	1
Praca domowa/zadanie domowe	1
Aktywność	1
Konkurs (w zależności od szczebla i zajętego miejsca)	1-3

Prace pisemne oceniane są przy pomocy następującej skali, uwzględniając + i – w poszczególnych ocenach w zależności od ilości uzyskanych punktów

Ocena	Skala procentowa
Celująca	98-100
Bardzo dobra	81-97
Dobra	65-80
Dostateczna	45-64
Dopuszczająca	31-44

Niedostateczna	0 -30
----------------	-------

Ocenę śródroczną i roczną ustala się na podstawie średniej ważonej, uwzględnia się postępy ucznia. Jednak średnia ważona jest pomocna przy jej wystawianiu.

Ocena	Średnia ważona
Celująca	5,51-6,00
Bardzo dobra	4,71-5,50
Dobra	3,71-4,70
Dostateczna	2,71-3,70
Dopuszczająca	1,71-2,70
Niedostateczna	1,00-1,70

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z GEOGRAFII W SZKOLE PODSAWOWEJ DLA UCZNIÓW Z UPOŚLEDZENIEM UMYSŁOWYM W STOPNIU LEKKIM

OCENA CELUJĄCA

- pełne rozumienie wiadomości programowych i na ich podstawie operowanie treściami programowymi,
- samodzielne i sprawne posługiwanie się wiedzą w teorii i praktyce,
- odpowiedzi ustne i pisemne świadczące o opanowaniu wiedzy we właściwym zakresie problemowym,
- swobodne operowanie faktami, dostrzeganie między nimi związków, ukazywanie związków między zjawiskami z różnych dziedzin życia,
- aktywność na lekcjach,
- systematyczność i pilność w nauce.

OCENA BARDZO DOBRY

- materiał został opanowany we właściwym zakresie problemowym,
- samodzielne i sprawne posługiwanie się wiedzą w teorii i praktyce (odpowiedzi nie wychodzą poza obowiązujący program nauczania),
- duża szczegółowość w przedstawianiu faktów ,
- podejmowanie samodzielnej oceny zjawisk i faktów ,
- duża aktywność na zajęciach,
- w pracach pisemnych i w wypowiedziach ustnych właściwe używanie terminologii ,
- systematyczność i pilność w nauce

OCENA DOBRY

- materiał nie został w pełni opanowany i zrozumiany,
- materiał opanowany w zakresie podstaw programowych,
- w odpowiedziach ustnych pisemnych występują drobne błędy rzeczowe i merytoryczne,
- ograniczona umiejętność analiza problemu,

- poprawne stosowanie słownictwa i terminologii ,
- poprawne rozumienie i stosowanie pojęć ,
- poprawne przedstawianie związków przyczynowo-skutkowych,
- uczestnictwo w zajęciach lekcyjnych.
- systematyczność i pilność w nauce

OCENA DOSTATECZNY

- materiał został opanowany i zrozumiany w niewielkim stopniu,
- odpowiedzi ustne i pisemne tylko częściowo odpowiadają podstawowym zagadnieniom,
- zdarza się błędne używanie terminologii ,
- sporadyczne używanie właściwych pojęć,
- brak własnej oceny wydarzeń,
- niesamodzielność i odtwórczość w pracach pisemnych i wypowiedziach ustnych,
- bierna postawa na zajęciach,
- w pracach pisemnych i wypowiedziach ustnych ubogie słownictwo, błędne stosowanie terminologii

OCENA DOPUSZCZAJĄCY

- materiał został opanowany tylko w zakresie podstawowych wiadomości,
- ograniczone, częściowe przedstawianie pojęć ,
- poprawne rozumienie treści programowych przy znacznej pomocy nauczyciela,
- niewielkie umiejętności posługiwania się wiedzą w teorii i w praktyce,
- zaburzona umiejętność wskazywania związków przyczynowo-skutkowych,
- liczne błędy w rozumieniu i używaniu pojęć ,
- umiejętność właściwego doboru materiału, ograniczenie się do jednej płaszczyzny,
- ubogie słownictwo, pełne uproszczeń i nieściśłości,
- sporadyczna aktywność na lekcjach,
- sporadyczne przygotowywanie się do zajęć,
- odpowiedź pisemne i ustne w dużej części nie na temat,

OCENA NIEDOSTATECZNY

- materiał nie został opanowany nawet w zakresie wiadomości podstawowych mimo znacznej pomocy nauczyciela,
- nieznajomość podstawowych faktów z zakresu wiedzy o społeczeństwie,
- brak umiejętności i stosowania wiedzy w teorii i praktyce,
- błędne rozumienie pojęć, złe ich stosowanie,
- prace pisemne i odpowiedzi ustne nie na temat,
- nie wypełnianie poleceń nauczyciela,
- brak odrobionych prac domowych,
- lekceważący stosunek do przedmiotu i nauczyciela,
- brak aktywności na lekcjach.

Dostosowanie wymagań edukacyjnych do potrzeb uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim.

- Plan wynikowy
1. Uczniowie posiadający orzeczenie są oceniani z uwzględnieniem zaleceń poradni.
 2. Nauczyciel dostosowuje wymagania edukacyjne do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia posiadającego orzeczenie PPP o upośledzeniu umysłowym w stopniu lekkim
 3. W stosunku do wszystkich uczniów posiadających dysfunkcję zastosowane zostaną zasady wzmacniania poczucia własnej wartości, bezpieczeństwa, motywowania do pracy i doceniania małych sukcesów.
 4. Dostosowanie wymagań w zakresie formy:
 - krótkie i proste polecenia, czytanie polecenia zadania na głos, objaśnianie dłuższych poleceń.
 - omawianie niewielkich partii materiału i o mniejszym stopniu trudności,
 - pozostawiania więcej czasu na jego utrwalenie
 - podawanie poleceń w prostszej formie,
 - unikanie trudnych, czy bardzo abstrakcyjnych pojęć
 - częste odwoływanie się do konkretnego, przykładu
 - unikanie pytań problemowych, przekrojowych
 - wolniejsze tempo pracy
 - szerokie stosowanie zasady pogłębienia
 - odrębne instruowanie dzieci
 - zadawanie do domu tyle, ile dziecko jest w stanie wykonać samodzielnie

Wymagania edukacyjne i przedmiotowe zasady ocenia geografia klasa 6

Numer i temat lekcji*	Wymagania na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
Dział 1. Ziemia we wszechświecie. Orientacja na Ziemi					
1. Ziemia w Układzie Słonecznym. Pomiar wysokości Słońca nad widnokresem (1.1)	– wyjaśnia pojęcia: <i>ciało niebieskie, planeta, gwiazda, księżyc, Układ Słoneczny, galaktyka, orbita, teoria heliocentryczna, górowanie Słońca</i>; – wyjaśnia, czym zajmuje się astronomia; – wymienia planety Układu Słonecznego; – określa miejsce Ziemi w Układzie Słonecznym; – wymienia ruchy, które wykonuje Ziemia; – wyjaśnia, czym był Wielki Wybuch.	– wyjaśnia różnice między gwiazdą a planetą; – wymienia w kolejności od Słońca planety Układu Słonecznego; – wymienia teorie dotyczące modelu budowy Układu Słonecznego; – wyjaśnia pojęcia: <i>wschód i zachód Słońca</i>.	– wyjaśnia pojęcia: <i>planety karłowate, planetoidy</i>; – objaśnia podział planet na planety skaliste i gazowe olbrzymy, krótko je charakteryzuje; – opisuje miejsce Ziemi w Układzie Słonecznym – według teorii geocentrycznej i heliocentrycznej; – przedstawia pozorną wędrówkę Słońca po niebie w cyklu dobowym.	– opisuje modele budowy Układu Słonecznego; – wyjaśnia sposób powstania wszechświata; – charakteryzuje pojęcie: <i>Droga Mleczna</i>; – opisuje miejsca wschodu i zachodu Słońca w różnych porach roku; – mierzy wysokość Słońca nad widnokresem w trakcie zajęć w terenie.	– porównuje rozmiary Słońca, Ziemi i Księżyca oraz odległości między nimi; – wymienia nazwy dziesięciu gwiazdozbiorów należących do Drogi Mlecznej; – analizuje widomą (pozorną) wędrówkę Słońca nad widnokresem (miejsca wschodu, górowania i zachodu Słońca) na podstawie codziennych obserwacji; – wskazuje zależność pomiędzy wysokością Słońca nad widnokresem a porą dnia i roku.
2. Ruch obrotowy Ziemi i jego następstwa (1.2)	– wyjaśnia, na czym polega ruch obrotowy Ziemi; – podaje kierunek i czas obrotu Ziemi; – wymienia skutki ruchu obrotowego Ziemi.	– wyjaśnia pojęcie: <i>doba</i>; – wyjaśnia związek między ruchem obrotowym Ziemi a rachubą czasu; – wymienia rodzaje czasu (słoneczny, strefowy, urzędowy).	– analizuje mapę stref czasowych; – wyjaśnia, czym jest międzynarodowa linia zmiany daty; – podaje przykłady wpływu ruchu obrotowego Ziemi na przyrodę i codzienne życie człowieka.	– wyjaśnia sposób podziału Ziemi na strefy czasowe; – wyjaśnia, dlaczego granice stref czasowych przebiegają wzdłuż południków; – wyjaśnia, jak zmienia się data po przekroczeniu południka 180° przy przekraczaniu go ze wschodu na zachód i zachodu na wschód.	– określa, w których strefach czasowych znajdują się państwa europejskie; – określa, jaki jest czas słoneczny na wschód i na zachód od południka, nad którym góruje Słońce; – oblicza różnicę czasu strefowego między miejscowościami położonymi na tej samej półkuli lub na różnych półkulach.
3. Ruch obiegowy Ziemi (1.3)	– wyjaśnia, na czym polega ruch obiegowy Ziemi; – podaje czas trwania ruchu obiegowego Ziemi; – wymienia skutki ruchu obiegowego Ziemi; – wymienia daty rozpoczęcia astronomicznych pór roku.	– wyjaśnia, czym jest rok przestępny; – określa kąt nachylenia osi Ziemi do płaszczyzny orbity; – wskazuje na mapie i globusie: równik, zwrotniki, koła podbiegunowe i bieguny;	– wyjaśnia pojęcia: <i>równonoc wiosenna, równonoc jesienna, przesilenie letnie, przesilenie zimowe</i>; – opisuje oświetlenie Ziemi w pierwszych dniach kalendarzowych pór roku;	– wyjaśnia, dlaczego na naszej planecie występują pory roku; – podaje miejsca wschodu i zachodu Słońca oraz czas trwania dnia i nocy w pierwszych dniach astronomicznych pór roku.	– wyjaśnia zależność pomiędzy długością trwania dnia i nocy a miejscami wschodu i zachodu Słońca w różnych porach roku; – wyjaśnia pojęcie: <i>pas zodiaku</i>;

		– podaje, na którym równoleżniku promienie słoneczne tworzą kąt prosty z powierzchnią Ziemi w pierwszych dniach kalendarzowych pór roku; – wyjaśnia pojęcia: <i>dzień i noc polarna</i>, podaje miejsca ich występowania; – wyjaśnia pojęcie: <i>zenit</i>; – wyjaśnia, dlaczego w Polsce Słońce nie góruje w zenicie.	– wyjaśnia pojęcie: <i>górowanie w zenicie</i>; – wymienia strefy oświetlenia Ziemi.		– wskazuje znak zodiaku charakterystyczny dla podanej daty.
4. Oświetlenie Ziemi a strefy klimatyczne i krajobrazowe (1.4)	– wymienia czynniki mające wpływ na ogrzewanie powierzchni Ziemi przez Słońce; – wymienia strefy oświetlenia Ziemi; – podaje, któredy przebiegają granice między strefami oświetlenia Ziemi; – podaje przykłady stref klimatycznych i krajobrazowych.	– wskazuje na mapie równoleżniki będące granicami stref oświetlenia Ziemi; – podaje konsekwencje zróżnicowanego oświetlenia Ziemi w ciągu roku; – wymienia strefy klimatyczne; – wymienia strefy krajobrazowe.	– charakteryzuje strefy oświetlenia Ziemi; – wskazuje na mapie strefy oświetlenia Ziemi; – wskazuje na mapie strefy klimatyczne i krajobrazowe oraz krótko je charakteryzuje; – podaje przykłady przyrodniczych konsekwencji zróżnicowania oświetlenia Ziemi.	– przedstawia związek pomiędzy ilością energii słonecznej docierającej do powierzchni Ziemi a kątem, który tworzą promienie słoneczne z powierzchnią Ziemi; – opisuje zależność pomiędzy strefami oświetlenia Ziemi a strefami klimatycznymi, roślinnymi i krajobrazowymi.	– wyjaśnia, dlaczego granice stref krajobrazowych, klimatycznych i roślinnych nie przebiegają wzdłuż równoleżników; – wyjaśnia, czym jest usłonecznienie, potrafi odczytywać jego wartości z mapy.
5. Szerokość geograficzna (1.5)	– wskazuje równoleżniki na mapie i globusie; – podaje wartości liczbowe, które przyjmują równoleżniki; – wyjaśnia, który równoleżnik dzieli Ziemię na półkulę północną i południową, wskazuje go na mapie; – wskazuje na mapie lub globusie półkulę północną i południową; – podaje, za pomocą których kierunków geograficznych określa się szerokość geograficzną, i jakie ona przyjmuje wartości liczbowe.	– podaje cechy równoleżników; – wyjaśnia, o czym informuje szerokość geograficzna; – określa szerokość geograficzną punktu z dokładnością do 10° (podaje wartość równoleżnika i półkulę); – prawidłowo zapisuje odczytaną szerokość geograficzną danego punktu; – podaje, jaką szerokość geograficzną mają: równik, zwrotniki, koła podbiegunowe i bieguny.	– określa prawidłowo szerokość geograficzną na mapie i globusie z dokładnością do 1°; – wyjaśnia, dlaczego przy określaniu szerokości geograficznej równika nie podaje się kierunku.	– objaśnia zależność pomiędzy skalą mapy a dokładnością określania szerokości geograficznej; – szereguje wskazane miejsca w kolejności od leżącego na najmniejszej lub na największej szerokości geograficznej.	– wyjaśnia pojęcie: <i>szerokość geograficzna</i>; – określa prawidłowo szerokość geograficzną na mapie i globusie z dokładnością do 1°.
6. Długość geograficzna (1.6)	– wskazuje południki na mapie i globusie; – podaje wartości liczbowe, które przyjmują południki; – wyjaśnia, które południki dzielą Ziemię na półkulę wschodnią i zachodnią;	– podaje cechy południków; – wyjaśnia, o czym informuje długość geograficzna; – określa długość geograficzną punktu z dokładnością do 10° (podaje wartość równoleżnika i półkulę);	– określa prawidłowo długość geograficzną na mapie i globusie z dokładnością do 1°; – wyjaśnia, dlaczego przy określaniu długości geograficznej południków 0° i 180° nie podaje się kierunku.	– objaśnia zależność pomiędzy skalą mapy a dokładnością określania długości geograficznej; – szereguje wskazane miejsca w kolejności od leżącego na najmniejszej lub na największej długości geograficznej.	– wyjaśnia pojęcie: <i>długość geograficzna</i>; – odczytuje prawidłowo długość geograficzną na mapie i globusie z dokładnością do 1°.

Numer i temat lekcji	Wymagania na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
	– wskazuje na mapie i globusie półkulę wschodnią lub zachodnią; – podaje, za pomocą których kierunków geograficznych określa się długość geograficzną.	– prawidłowo zapisuje odczytaną długość geograficzną; – wymienia południki, przy których nie podaje się kierunków geograficznych.			
7. Rozciągłość równoleżnikowa i południkowa (1.7)	– wyjaśnia pojęcie: <i>współrzędne geograficzne</i>; – określa długość i szerokość geograficzną; – wyjaśnia, którą współrzędną wykorzystuje się do określania rozciągłości południkowej, a którą do rozciągłości równoleżnikowej.	– określa położenie punktów na Ziemi za pomocą współrzędnych geograficznych; – wyjaśnia pojęcia: <i>rozciągłość południkowa</i> i <i>rozciągłość równoleżnikowa</i>.	– wyjaśnia, do czego wykorzystuje się współrzędne geograficzne; – oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową na podstawie podanych współrzędnych geograficznych.	– na podstawie podanych współrzędnych geograficznych wskazuje położenie punktów i obszarów na mapach w różnych skalach, rozpoznaje obiekty geograficzne; – wyjaśnia, według zamieszczonej w podręczniku instrukcji <i>Krok po kroku</i>, zasady obliczania rozciągłości południkowej i równoleżnikowej.	– wyjaśnia wpływ rozciągłości południkowej i równoleżnikowej na cechy przyrodnicze danego regionu (np. Europy).
8. Wyznaczanie współrzędnych geograficznych w terenie (1.8)	– wskazuje południki i równoleżniki na mapie oraz globusie; – odróżnia siatkę kartograficzną od siatki geograficznej.	– wyjaśnia pojęcia: <i>siatka geograficzna</i>, <i>siatka kartograficzna</i>; – odczytuje współrzędne z mapy; – rozpoznaje obiekty na mapie na podstawie współrzędnych geograficznych.	– wyjaśnia pojęcia: <i>siatka kilometrowa (siatka kwadratów)</i>, <i>siatka skorowidzowa</i>; – podaje rodzaje map, na których są wykorzystywane siatki kilometrowa i skorowidzowa; – przedstawia sytuacje, w których przydają się urządzenia nawigacji satelitarnej.	– rozpoznaje siatki wykorzystywane na mapach; – analizuje mapę topograficzną własnego regionu; – odczytuje współrzędne geograficzne z mapy cyfrowej.	– stosuje w praktyce urządzenia lokalizacyjne; – wyznacza w terenie współrzędne dowolnych punktów (za pomocą mapy lub GPS); – wyjaśnia sposób odczytywania współrzędnych geograficznych z mapy cyfrowej.
9. Podsumowanie działu 1	Wiadomości i umiejętności z lekcji 1–8.				
Dział 2. Geografia Europy					

10. Europa – położenie geograficzne, granice i ukształtowanie powierzchni (2.1)	– wskazuje Europę na mapie świata i globusie; – wyjaśnia pojęcia: <i>linia brzegowa, półwysp, wyspa, archipelag, morze, zatoka, cieśnina</i>;	– określa położenie Europy względem równika, biegunów, pozostałych kontynentów; – wskazuje na mapie granicę Europy;	– określa położenie Polski na podstawie mapy Europy; – podaje nazwy skrajnych punktów Europy i podaje ich współrzędne geograficzne; – opisuje linię brzegową Europy;	– opisuje przebieg granicy między Europą i Azją, Europą i Afryką; – oblicza rozciągłość południkową – i równoleżnikową Europy;	– podaje przykłady wpływu rozciągłości południkowej i równoleżnikowej na cechy przyrodnicze Europy; – rozpoznaje na mapie konturowej elementy linii brzegowej Europy;
	– wskazuje na mapie: największe wyspy, półwyspy, morza i zatoki Europy; – podaje przykłady: największych nizin, wyżyn i gór Europy; – podaje nazwę i wysokość najwyższego szczytu Europy.	– wskazuje na mapie Europy najdalej wysunięte punkty na: N, S, E, W; – wskazuje na mapie największe formy ukształtowania powierzchni Europy.	– wymienia w punktach charakterystyczne cechy ukształtowania powierzchni Europy; – podaje przykłady depresji i wskazuje je na mapie.	– wskazuje części Europy wydzielone ze względów przyrodniczych, historycznych i politycznych; podaje przykłady państw zaliczanych do tych części; – opisuje ukształtowanie powierzchni Europy; – przedstawia, w jaki sposób powstawały góry w Europie, podaje przykłady i wskazuje je na mapie.	– rozpoznaje na mapie konturowej wybrane formy ukształtowania powierzchni Europy; – wyjaśnia wpływ ruchów górotwórczych na ukształtowanie powierzchni Europy; – opisuje typy wybrzeży w Europie.
11. Klimat Europy (2.2)	– wyjaśnia pojęcie: <i>klimat</i>; – odczytuje z mapy klimatycznej nazwy stref klimatycznych występujących w Europie; – wyjaśnia pojęcia: <i>czynniki klimatotwórcze, prąd morski, typ klimatu, kontynentalizm</i>.	– wymienia czynniki klimatotwórcze decydujące o zróżnicowaniu klimatycznym Europy; – wymienia i wskazuje na mapie typy klimatów występujących w Europie.	– opisuje czynniki klimatotwórcze, wyjaśniając ich wpływ na kształtowanie klimatu; – odróżnia czynniki klimatotwórcze strefowe od astrefowych; – odczytuje z klimatogramów wartość temperatury powietrza i opadów typowych dla danej strefy.	– charakteryzuje klimaty Europy na podstawie klimatogramów; – wyjaśnia, na czym polega kontynentalizm klimatu; – wyjaśnia, czym charakteryzuje się klimat górski.	– wyjaśnia pojęcie: <i>klimat przejściowy</i>; wymienia cechy i obszar występowania tego klimatu; – wyjaśnia przyczynę różnic klimatycznych w miejscach położonych na tej samej szerokości lub długości geograficznej.
12. Podział polityczny Europy i kraje członkowskie Unii Europejskiej (2.3)	– podaje przykłady państw w Europie o największej powierzchni i liczbie ludności; – wyjaśnia, czym jest Unia Europejska; – podaje nazwę waluty Unii Europejskiej; – wymienia przykłady państw należących do Unii Europejskiej.	– wymienia i wskazuje na mapie państwa w Europie o największej powierzchni i liczbie ludności; – wyjaśnia przyczyny powstania Unii Europejskiej; – podaje datę wstąpienia Polski do Unii Europejskiej; – rozpoznaje flagę i hymn Unii Europejskiej.	– wyjaśnia termin: <i>państwo</i>; – wymienia i wskazuje na mapie najmniejsze państwa Europy; – wymienia przyczyny zmian na mapie politycznej Europy; – podaje rok rozpoczęcia współpracy gospodarczej i nazwy państw, które ją podjęły, co zapoczątkowało integrację europejską; – przedstawia korzyści wynikające z obecności Polski w Unii Europejskiej.	– wyjaśnia pojęcia: <i>terytorium zależne, region autonomiczny</i>, podaje przykłady; – opisuje zmiany granic w Europie po II wojnie światowej i wskazuje ich przyczyny; – przedstawia główne instytucje Unii Europejskiej, ich zadania i siedziby.	– wymienia i wskazuje na mapie państwa członkowskie Unii Europejskiej i państwa Europy, które do Unii Europejskiej nie należą; – wyjaśnia pojęcia: <i>strefa Schengen, strefa euro</i>, podaje i wskazuje na mapie przykłady państw należących do tych stref; – wyjaśnia, czym jest <i>brexít</i>; – przedstawia rolę Unii Europejskiej w przemianach społecznych i gospodarczych kontynentu.

13. Ludność Europy (2.4)	– podaje liczbę ludności w Europie; – wymienia czynniki decydujące o liczbie ludności danego regionu; – wyjaśnia pojęcia: <i>przyrost naturalny, migracje, gęstość zaludnienia</i>; – odczytuje informacje demograficzne z wykresów i tabel.	– wyjaśnia pojęcia: <i>emigracja i imigracja, saldo migracji</i>; – podaje przyczyny malejącej liczby ludności w Europie; – wymienia kraje ze starzejącym się społeczeństwem; – podaje przykłady państw w Europie o małej i dużej gęstości zaludnienia.	– wyjaśnia, czym jest <i>demografia</i>; – opisuje zmiany liczby ludności w Europie w ostatnich latach; – potrafi obliczyć gęstość zaludnienia; – wymienia i wskazuje na mapie obszary o małej i dużej gęstości zaludnienia w Europie;	– opisuje rozmieszczenie ludności w Europie; – analizuje mapę rozmieszczenia ludności i poszukuje przyczyn różnic w gęstości zaludnienia różnych obszarów Europy; – omawia przyczyny i skutki starzenia się społeczeństw Europy;	– wyjaśnia przyczyny i konsekwencje zróżnicowania demograficznego ludności Europy; – ocenia społeczno-ekonomiczne i kulturowe konsekwencje migracji na obszarze Europy;
Numer i temat lekcji	Wymagania na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
			– wyjaśnia, czym jest przyrost rzeczywisty, potrafi go obliczyć; – wymienia główne przyczyny i skutki starzenia się społeczeństw w Europie; – wymienia główne religie i grupy językowe występujące w Europie.	– analizuje dane statystyczne, przeprowadza obliczenia demograficzne dotyczące przyrostu demograficznego i formułuje wnioski; – opisuje zróżnicowanie językowe i wyznaniowe w Europie.	– przyjmuje postawę szacunku i zrozumienia innych kultur przy zachowaniu poczucia wartości dziedzictwa kulturowego własnego kraju.
14. Porównanie europejskich metropolii: Paryża i Londynu (2.5)	– wyjaśnia pojęcia: <i>miasto, urbanizacja</i>; – wskazuje na mapie Europy: Londyn i Paryż.	– wymienia czynniki miastotwórcze; – wymienia funkcje miast; – podaje podstawowe informacje na temat Paryża i Londynu; – charakteryzuje krajobraz wielkomiejski.	– opisuje czynniki decydujące o rozwoju miasta, podaje przykłady miast o różnych funkcjach; – wyjaśnia pojęcie: <i>aglomeracja</i>; – wskazuje zalety i wady życia w wielkim mieście.	– wyjaśnia pojęcie: <i>obszar metropolitalny</i>; – opisuje położenie, czynniki rozwoju, komunikację Paryża i Londynu.	– określa podobieństwa i różnice między wielkimi miastami Europy: Londynem i Paryżem; – wyjaśnia przyczyny i konsekwencje zróżnicowania demograficznego europejskich metropolii.

15. Zróżnicowanie źródeł energii w krajach europejskich (2.6)	– wyjaśnia, czym są źródła energii; – wyjaśnia pojęcia: <i>surowce odnawialne, surowce nieodnawialne, alternatywne źródła energii, energia geotermalna</i>; – wyjaśnia, jak powstaje smog.	– rozpoznaje i klasyfikuje źródła energii (odnawialne i nieodnawialne); – wymienia rodzaje elektrowni ze względu na surowiec wykorzystywany do produkcji energii (np. ciepłne, hydroelektrownie, jądrowe, wiatrowe, geotermalne); – podaje przykłady wpływu działalności człowieka na środowisko.	– wyjaśnia, czym są OZE; – wskazuje państwa wykorzystujące surowce odnawialne, nieodnawialne, a także energetykę jądrową; – wymienia wady i zalety stosowania różnych źródeł energii; – odczytuje informacje dotyczące energii elektrycznej z wykresów i map.	– opisuje wykorzystanie źródeł energii na przykładzie: Polski, Niemiec, Norwegii, Francji, Danii, Islandii; – wymienia i wskazuje na mapie miejsca wydobycia surowców energetycznych Europy; – podaje przykłady wykorzystania OZE w indywidualnych gospodarstwach domowych.	– na podstawie map i danych statystycznych wykazuje związek między cechami środowiska przyrodniczego wybranych krajów Europy a wykorzystaniem różnych źródeł energii; – podaje i wyjaśnia przyczyny zwiększającego się udziału OZE w produkcji energii elektrycznej; – przedstawia, na czym polega polityka zrównoważonego rozwoju.
16. Islandia – wyspa wulkanów i trzęsień ziemi (2.7)	– wskazuje na mapie Islandię; – wyjaśnia pojęcia: <i>litosfera, płyta litosfery</i>; – wymienia zjawiska, które zachodzą na granicy płyt tektonicznych.	– wyjaśnia pojęcia: <i>wulkan, trzęsienia ziemi, gejzer, magma, lawa, energia geotermalna</i>; – podaje cechy charakterystyczne krajobrazu Islandii.	– opisuje położenie Islandii na podstawie mapy; – przedstawia konsekwencje położenia obszaru na granicy płyt litosfery; – podaje przykłady niszczącej działalności wulkanów.	– wyjaśnia, dlaczego Islandia jest wyspą wulkaniczną; – analizuje mapy płyt litosfery oraz obszarów trzęsień ziemi i wulkanizmu; – opisuje atrakcje turystyczne Islandii.	– opisuje zależność pomiędzy ruchem płyt tektonicznych a występowaniem wulkanów i trzęsień ziemi; – wyjaśnia, w jaki sposób wulkany mogą wpływać na działalność człowieka; – analizuje zalety i wady izolacji wyspy.
17. Nowoczesny przemysł i usługi we Francji (2.8)	– wskazuje na mapie Francję; – wyjaśnia pojęcie: <i>gospodarka</i>; – wymienia sektory gospodarki; – przedstawia, na czym polega handel międzynarodowy; – wymienia przykłady urządzeń <i>high-tech</i> codziennego użytku.	– opisuje na podstawie mapy położenie Francji; – wyjaśnia, czym zajmuje się przemysł, rolnictwo i usługi; – wyjaśnia pojęcia: <i>eksport, import</i>; – odczytuje informacje dotyczące gospodarki z wykresów, diagramów; – wskazuje sektor gospodarki, który ma największe znaczenie dla rozwoju Francji.	– wymienia podstawowe cechy krajobrazu Francji; – definiuje pojęcia: <i>produkt krajowy brutto, struktura zatrudnienia</i>; – przedstawia podział przemysłu ze względu na stosowane technologie; – wymienia czynniki wpływające na powstanie i rozwój technopolis; – wymienia produkty, z których słynie Francja; – wymienia popularne we Francji miejsca turystyczne.	– opisuje cechy środowiska przyrodniczego Francji; – wyjaśnia pojęcia: <i>przemysł high-tech, technopolis</i>; – podaje przykłady okręgów przemysłowych (technopolis) we Francji i na świecie; – opisuje cechy przemysłu Francji; – charakteryzuje kulturę Francji i turystykę w tym kraju.	– wyjaśnia pojęcie: <i>terytorium zależne</i>, podaje przykłady terytoriów zależnych Francji; – analizuje mapę Francji i porównuje ten kraj z Polską pod względem wielkości, liczby ludności, położenia geograficznego i wybranych cech przyrodniczych; – przedstawia znaczenie nowoczesnego przemysłu i usług w gospodarce na przykładzie Francji.

18. Rolnictwo Danii i Węgier – podobieństwa i różnice (2.9)	– wskazuje Danię i Węgry na mapie Europy; – przedstawia, czym zajmuje się rolnictwo; – wymienia czynniki decydujące o rozwoju rolnictwa; – podaje przykłady produktów spożywczych typowych dla Danii i Węgier.	– określa na podstawie mapy położenie Danii i Węgier; – podaje przykłady czynników przyrodniczych i pozaprzyrodniczych rozwoju rolnictwa; – wyjaśnia pojęcia: <i>plony, struktura użytkowania ziemi, użytki rolne</i>.	– wymienia podstawowe elementy środowiska przyrodniczego Danii i Węgier; – wskazuje czynniki rozwoju rolnictwa w Danii i na Węgrzech; – wymienia kierunki rozwoju rolnictwa Danii i Węgier; – wskazuje typowe produkty eksportowe obu państw.	– opisuje środowisko przyrodnicze Danii i Węgier; – charakteryzuje rolnictwo Danii; – charakteryzuje rolnictwo Węgier; – przedstawia wpływ klimatu, typów gleb i ukształtowania powierzchni na rozwój rolnictwa Węgier i Danii.	– porównuje cechy rolnictwa obu państw (główne uprawy, chów zwierząt, eksportowane produkty rolne, poziom zatrudnienia, nowoczesność produkcji rolnej); – przedstawia rekordy duńskiego i węgierskiego rolnictwa.
19. Turystyka w Europie Południowej (2.10)	– wyjaśnia, kogo uważa się za turystę; – wyjaśnia pojęcie: <i>turystyka</i>; – wymienia korzystne czynniki dla rozwoju turystyki; – podaje przykłady krajów Europy Południowej.	– wyjaśnia, czym jest atrakcyjność turystyczna miejsc/obszarów; – wyjaśnia, czym są walory turystyczne; – wskazuje na mapie kraje Europy Południowej; – wyjaśnia, dlaczego w Europie Południowej rozwija się turystyka.	– wyjaśnia pojęcie: <i>infrastruktura turystyczna</i>; – wymienia walory przyrodnicze Europy Południowej; – wymienia walory kulturowe Europy Południowej.	– charakteryzuje walory przyrodnicze Europy Południowej; – rozpoznaje na zdjęciach charakterystyczne zabytki Europy Południowej; – opisuje zależność między klimatem a rozwojem turystyki; – opisuje zależność pomiędzy rozwojem turystyki a dostępnością komunikacyjną; – określa korzyści i zagrożenia wynikające z dużego ruchu turystycznego w Europie Południowej.	– zauważa zależność między rozwojem turystyki w Europie Południowej a warunkami przyrodniczymi oraz dziedzictwem kultury śródziemnomorskiej; – wymienia walory turystyczne krajów alpejskich; – świadomie prowadzi dyskusję na temat odpowiedzialnej turystyki.
20. Podsumowanie działu 2	Wiadomości i umiejętności z lekcji 10–19.				
Numer i temat lekcji	Wymagania na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				

Dział 3. Sąsiedzi Polski

21. Przemiany w przemyśle niemieckim na przykładzie Nadrenii Północnej-Westfalii (3.1)	– wskazuje Niemcy na mapie Europy; – podaje nazwę stolicy Niemiec, wymienia kraje sąsiadujące z Niemcami; – wyjaśnia pojęcie: <i>przemysł</i>.	– określa położenie Niemiec na podstawie mapy, wymienia krainy geograficzne, najdłuższe rzeki; – wyjaśnia pojęcie: <i>struktura przemysłu</i>; – wymienia przykłady produktów eksportowanych z Niemiec.	– wymienia charakterystyczne cechy środowiska przyrodniczego Niemiec; – wskazuje na mapie region Nadrenii Północnej-Westfalii; – podaje przyczyny zmian w niemieckim przemyśle; – wymienia cechy niemieckiego przemysłu; – wskazuje przykłady sposobów ponownego wykorzystania obiektów i terenów poprzemysłowych; – odczytuje informacje dotyczące przemysłu z diagramów, wykresów.	– wymienia cechy gospodarki Niemiec; – podaje przyczyny rozwoju gospodarki w Zagłębiu Ruhry; – wyjaśnia, na czym polega restrukturyzacja przemysłu; – opisuje zmiany w niemieckim przemyśle, wyjaśnia, czym jest tzw. czwarta rewolucja przemysłowa (<i>przemysł 4.0</i>).	– opisuje przemiany struktury przemysłu Niemiec na przykładzie Nadrenii Północnej-Westfalii; – określa różnicę między obecną i dawną strukturą przemysłu w Niemczech; – wskazuje na potrzebę kształtowania dobrych relacji polsko-niemieckich; – wyjaśnia pojęcie: <i>Ruhrpolen</i>.
22. Dziedzictwo kulturowe Litwy i Białorusi (3.2)	– wskazuje Litwę i Białoruś na mapie Europy; – podaje podstawowe informacje geograficzne na temat Litwy i Białorusi.	– opisuje położenie geograficzne Białorusi i Litwy; – wyjaśnia pojęcie: <i>dziedzictwo kulturowe</i>; – wymienia główne atrakcje turystyczne tych krajów.	– przedstawia rys historyczny dotyczący granic i wzajemnych relacji między Polską a omawianymi krajami; – opisuje środowisko przyrodnicze oraz atrakcje turystyczne Litwy i Białorusi; – wskazuje cechy środowiska przyrodniczego stanowiące podstawę rozwoju turystyki; – planuje wycieczkę zagraniczną.	– przedstawia informacje dotyczące polityki międzynarodowej Litwy i Białorusi; – projektuje trasę wycieczki po Litwie i Białorusi uwzględniającej wybrane walory środowiska przyrodniczego i kulturowego.	– porównuje środowisko geograficzne Białorusi i Litwy; – charakteryzuje relacje Polski z Białorusią i Litwą.
23. Środowisko przyrodnicze oraz atrakcje turystyczne Czech i Słowacji (3.3)	– wskazuje Czechy i Słowację na mapie Europy; – przedstawia podstawowe informacje geograficzne na temat Czech i Słowacji.	– opisuje położenie geograficzne Czech i Słowacji; – wymienia główne atrakcje turystyczne tych państw; – wyjaśnia, dlaczego Polacy są najliczniejszą grupą turystów na terenie Czech i Słowacji.	– opisuje środowisko przyrodnicze oraz atrakcje turystyczne Czech i Słowacji; – wskazuje cechy środowiska przyrodniczego Czech i Słowacji stanowiące podstawę rozwoju turystyki; – wyjaśnia pojęcie: <i>cieplice</i>; – opisuje Morawski Kras.	– przedstawia przykłady atrakcji turystycznych oraz rekreacyjno-sportowych Czech i Słowacji; – wskazuje Pragę jako główny ośrodek przyciągający turystów do Czech, a także wybrane obiekty i imprezy kulturowe stanowiące ważne atrakcje turystyczne tego państwa.	– porównuje środowisko geograficzne Czech i Słowacji; – charakteryzuje relacje Polski z południowymi sąsiadami.

24. Zróżnicowanie przyrodnicze i gospodarcze Rosji (3.4)	– wskazuje Rosję na mapie Europy; – przedstawia podstawowe informacje geograficzne dotyczące Rosji; – odczytuje z mapy nazwy stref klimatycznych i krajobrazowych występujących w Rosji; – wyjaśnia pojęcia: <i>Syberia, tajga, tundra</i>.	– opisuje położenie Rosji na podstawie mapy; – oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową; – wymienia strefy klimatyczne i krajobrazowe Rosji; – podaje przykłady surowców mineralnych występujących na terenie Rosji.	– wymienia i wskazuje na mapie: największe niziny, wyżyny, najwyższe góry, najwyższy szczyt (zna jego wysokość), najdłuższe rzeki, największe i najgłębsze jezioro Rosji; – wyjaśnia pojęcie: <i>wieloletniej zmarzliny</i>; – wymienia rosyjskie surowce mineralne i wskazuje na mapie miejsca ich występowania; – wyjaśnia pojęcie: <i>kolej transsyberyjska</i>.	– wymienia konsekwencje dużej rozciągłości południkowej i równoleżnikowej Rosji; – charakteryzuje strefy klimatyczne i krajobrazowe Rosji; – opisuje strukturę PKB Rosji; – przedstawia mocne strony gospodarki Rosji.	– charakteryzuje gospodarkę Rosji na podstawie map tematycznych i danych źródłowych; – na podstawie danych statystycznych przedstawia sytuację demograficzną i wskazuje problemy społeczne oraz polityczne Rosji; – przedstawia zmiany na mapie politycznej Rosji; – opisuje stosunki Rosji z Polską i Europą.
25. Problemy polityczne, społeczne i gospodarcze Ukrainy (3.5)	– wskazuje Ukrainę na mapie Europy; – przedstawia podstawowe informacje geograficzne dotyczące Ukrainy.	– opisuje położenie geograficzne Ukrainy; – wymienia problemy społeczne, polityczne i gospodarcze Ukrainy.	– wymienia przyczyny problemów społecznych, politycznych i gospodarczych Ukrainy; – charakteryzuje sytuację gospodarczą Ukrainy (w tym: przemysł wydobywczy, przetwórczy i rolnictwo); – wyjaśnia pojęcie: <i>aneksja Krymu</i>.	– wyjaśnia wpływ niedawnej przeszłości na strukturę ludnościową oraz wynikające z tego problemy społeczne; – dostrzega możliwości i zagrożenia rozwoju tego kraju.	– analizuje sytuację demograficzną i trudności wynikające z malejącego przyrostu rzeczywistego na Ukrainie; – charakteryzuje relacje Polski z Ukrainą; – wyjaśnia wpływ Rosji, jako wielkiego sąsiada, na politykę i gospodarkę Ukrainy – opisuje aktualny stan relacji obu państw.
26. Podsumowanie działu 3	Wiadomości i umiejętności z lekcji 21–25.				

Przedmiotowy zasady oceniania

W procesie oceniania obowiązuje stosowanie zasady kumulowania wymagań - ocenę wyższą otrzymać może uczeń, który spełnia wymagania przypisane ocenom niższym!!!

1. Każdy sprawdzian będzie zapowiedziany z tygodniowym wyprzedzeniem i poprzedzony lekcją utrwalającą (jeśli obejmuje ona więcej niż 4 tematy lekcyjne), która określi treści i umiejętności objęte późniejszą diagnozą.
2. W przypadku tygodniowej nieobecności na sprawdzianie, uczeń pisze ww. pracę na następnej lekcji.
3. W przypadku dłuższej usprawiedliwionej nieobecności, tzn. co najmniej na 2 kolejnych godzinach lekcyjnych z danego przedmiotu, termin prac pisemnych ustala indywidualnie nauczyciel z uczniem.
4. Uczeń ma prawo do poprawienia ocen ze sprawdzianów i kartkówek. Ocenę można poprawić w ciągu dwóch tygodni od otrzymania stopnia w terminie ustalonym przez nauczyciela. (na zajęciach dodatkowych)
5. Kartkówki zapowiedziane z wybranej partii materiału są obowiązkowe dla wszystkich i uczeń, który nie był na kartkówce, pisze ją w momencie pojawienia się na najbliższej lekcji.

6. Nieprzygotowanie do zajęć może dotyczyć prac domowych, prasówki, braku zeszytu, zeszytu ćwiczeń i każdorazowo odnotowane jest w postaci kropki za nieprzygotowanie do lekcji. W semestrze uczeń może wykorzystać jedną kropkę, kolejne nieprzygotowania i braki skutkują oceną niedostateczną.
7. Uczeń na lekcjach geografii może otrzymać ocenę celującą z aktywności o wadze 1, pod warunkiem, że zbiera sześć „+”, które może otrzymać za aktywny udział w zajęciach, błyskotliwe odpowiedzi, zadania dodatkowe, bądź ich sprawne wykonanie.

Formy sprawdzania wiadomości i umiejętności z geografii oraz ich waga:

Forma	Waga
Sprawdzian	3
Kartkówka	2
Kartkówka z 1 lekcji	1
Wypowiedź ustna	1
Praca w zespole	1
Praca domowa/zadanie domowe	1
Aktywność	1
Konkurs (w zależności od szerebła i zajętego miejsca)	1-3

Prace pisemne oceniane są przy pomocy następującej skali, uwzględniając + i – w poszczególnych ocenach w zależności od ilości uzyskanych punktów

Ocena	Skala procentowa
Celująca	98-100
Bardzo dobra	81-97
Dobra	65-80
Dostateczna	45-64
Dopuszczająca	31-44
Niedostateczna	0 -30

Ocenę śródroczną i roczną nie ustala się na podstawie średniej ważonej, uwzględnia się postępy ucznia. Jednak średnia ważona jest pomocna przy jej wystawianiu.

Ocena	Średnia ważona
Celująca	5,51-6,00
Bardzo dobra	4,71-5,50
Dobra	3,71-4,70

Dostateczna	2,71-3,70
Dopuszczająca	1,71-2,70
Niedostateczna	1,00-1,70

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z GEOGRAFII W SZKOLE PODSAWOWEJ DLA UCZNIÓW Z UPOŚLEDZENIEM UMYSŁOWYM W STOPNIU LEKKIM

OCENA CELUJĄCA

- pełne rozumienie wiadomości programowych i na ich podstawie operowanie treściami programowymi,
- samodzielne i sprawne posługiwanie się wiedzą w teorii i praktyce,
- odpowiedzi ustne i pisemne świadczące o opanowaniu wiedzy we właściwym zakresie problemowym,
- swobodne operowanie faktami, dostrzeganie między nimi związków, ukazywanie związków między zjawiskami z różnych dziedzin życia,
- aktywność na lekcjach,
- systematyczność i pilność w nauce.

OCENA BARDZO DOBRY

- materiał został opanowany we właściwym zakresie problemowym,
- samodzielne i sprawne posługiwanie się wiedzą w teorii i praktyce (odpowiedzi nie wychodzą poza obowiązujący program nauczani),
- duża szczegółowość w przedstawianiu faktów ,
- podejmowanie samodzielnej oceny zjawisk i faktów ,
- duża aktywność na zajęciach,
- w pracach pisemnych i w wypowiedziach ustnych właściwe używanie terminologii ,
- systematyczność i pilność w nauce

OCENA DOBRY

- materiał nie został w pełni opanowany i zrozumiany,
- materiał opanowany w zakresie podstaw programowych,
- w odpowiedziach ustnych pisemnych występują drobne błędy rzeczowe i merytoryczne,
- ograniczona umiejętność analiza problemu,
- poprawne stosowanie słownictwa i terminologii ,
- poprawne rozumienie i stosowanie pojęć ,
- poprawne przedstawianie związków przyczynowo-skutkowych,
- uczestnictwo w zajęciach lekcyjnych.
- systematyczność i pilność w nauce

OCENA DOSTATECZNY

- materiał został opanowany i zrozumiany w niewielkim stopniu,
- odpowiedzi ustne i pisemne tylko częściowo odpowiadają podstawowym zagadnieniom,
- zdarza się błędne używanie terminologii ,
- sporadyczne używanie właściwych pojęć,

- brak własnej oceny wydarzeń,
- niesamodzielność i odtwórczość w pracach pisemnych i wypowiedziach ustnych,
- bierna postawa na zajęciach,
- w pracach pisemnych i wypowiedziach ustnych ubogie słownictwo, błędne stosowanie terminologii

OCENA DOPUSZCZAJĄCY

- materiał został opanowany tylko w zakresie podstawowych wiadomości,
- ograniczone, częściowe przedstawianie pojęć ,
- poprawne rozumienie treści programowych przy znacznej pomocy nauczyciela,
- niewielkie umiejętności posługiwania się wiedzą w teorii i w praktyce,
- zaburzona umiejętność wskazywania związków przyczynowo-skutkowych,
- liczne błędy w rozumieniu i używaniu pojęć ,
- umiejętność właściwego doboru materiału, ograniczenie się do jednej płaszczyzny,
- ubogie słownictwo, pełne uproszczeń i nieścisłości,
- sporadyczna aktywność na lekcjach,
- sporadyczne przygotowywanie się do zajęć,
- odpowiedź pisemne i ustne w dużej części nie na temat,

OCENA NIEDOSTATECZNY

- materiał nie został opanowany nawet w zakresie wiadomości podstawowych mimo znacznej pomocy nauczyciela,
- nieznanomość podstawowych faktów z zakresu wiedzy o społeczeństwie,
- brak umiejętności i stosowania wiedzy w teorii i praktyce,
- błędne rozumienie pojęć, złe ich stosowanie,
- prace pisemne i odpowiedzi ustne nie na temat,
- nie wypełnianie poleceń nauczyciela,
- brak odrobionych prac domowych,
- lekceważący stosunek do przedmiotu i nauczyciela,
- brak aktywności na lekcjach.

Dostosowanie wymagań edukacyjnych do potrzeb uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim.

1. Uczniowie posiadający orzeczenie są oceniani z uwzględnieniem zaleceń poradni.
2. Nauczyciel dostosowuje wymagania edukacyjne do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia posiadającego orzeczenie PPP o upośledzeniu umysłowym w stopniu lekkim
3. W stosunku do wszystkich uczniów posiadających dysfunkcję zastosowane zostaną zasady wzmacniania poczucia własnej wartości, bezpieczeństwa, motywowania do pracy i doceniania małych sukcesów.
4. Dostosowanie wymagań w zakresie formy:
 - krótkie i proste polecenia, czytanie polecenia zadania na głos, objaśnianie dłuższych poleceń.

- omawianie niewielkich partii materiału i o mniejszym stopniu trudności,
- pozostawiania więcej czasu na jego utrwalenie
- podawanie poleceń w prostszej formie,
- unikanie trudnych, czy bardzo abstrakcyjnych pojęć
- częste odwoływanie się do konkretnego, przykładu
- unikanie pytań problemowych, przekrojowych
- wolniejsze tempo pracy
- szerokie stosowanie zasady pogłębienia
- odrębne instruowanie dzieci
- zadawanie do domu tyle, ile dziecko jest w stanie wykonać samodzielnie

Wymagania edukacyjne i przedmiotowe zasady oceniania z geografii dla klasy 7

Wymagania na poszczególne oceny				
konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
1. Podstawy geografii (rozdział dodatkowy)				
Uczeń: • wyjaśnia znaczenie terminu <i>geografia</i> • przedstawia podział nauk geograficznych • podaje wymiary Ziemi • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>siatka geograficzna, południk, równoleżnik, zwrotnik, długość geograficzna, szerokość geograficzna</i> • wskazuje na globusie i na mapie południk: 0° i 180° oraz półkulę wschodnią i półkulę zachodnią • wskazuje na globusie i na mapie równik oraz półkule: północną i południową • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mapa, skala, siatka kartograficzna, legenda mapy</i> • wymienia elementy mapy • wymienia rodzaje skal • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wysokość względna, wysokość bezwzględna, poziomic</i> • odczytuje z mapy wysokość bezwzględną • podaje na podstawie atlasu nazwy map ogólnogeograficznych i tematycznych	Uczeń: • przedstawia różnicę między geografią fizyczną a geografią społeczno-ekonomiczną • wymienia źródła informacji geograficznej • podaje cechy kształtu Ziemi • odczytuje wartości szerokości geograficznej zwrotników, kół podbiegunowych oraz biegunów • podaje cechy siatki geograficznej • określa położenie geograficzne punktów i obszarów na mapie • wyjaśnia różnicę między siatką kartograficzną a siatką geograficzną • szereguje skale od największej do najmniejszej • podaje różnicę między wysokością względną i wysokością bezwzględną • określa na podstawie rysunku poziomicowego cechy ukształtowania powierzchni terenu • charakteryzuje mapy ze względu na ich przeznaczenie	Uczeń: • wyjaśnia, czym się zajmują poszczególne nauki geograficzne • przedstawia poglądy na kształt Ziemi • wymienia dowody na kulistość Ziemi • wymienia cechy południków i równoleżników • odczytuje długość i szerokość geograficzną na globusie i na mapie • odszukuje obiekty na mapie na podstawie podanych współrzędnych geograficznych • przedstawia skalę w postaci mianowanej i podziałki liniowej • wymienia metody prezentacji zjawisk na mapach • omawia sposoby przedstawiania rzeźby terenu na mapie • oblicza wysokości względne • omawia podział map ze względu na treść, skalę i przeznaczenie	Uczeń: • podaje przykłady praktycznego zastosowania geografii • wyjaśnia różnicę między elipsoidą a geoidą • wyjaśnia znaczenie układu współrzędnych geograficznych • oblicza na podstawie współrzędnych geograficznych rozciągłość równoleżnikową i południkową • analizuje treści map wykonanych w różnych skalach • posługuje się skalą mapy do obliczania odległości w terenie i na mapie • omawia metody prezentacji zjawisk na mapach • charakteryzuje rzeźbę terenu na podstawie rysunku poziomicowego i mapy ogólnogeograficznej • odszukuje w atlasie mapy i określa ich przynależność do poszczególnych rodzajów	Uczeń: • określa przedmiot badań poszczególnych nauk geograficznych • ocenia znaczenie umiejętności określania współrzędnych geograficznych w życiu człowieka • oblicza skalę mapy na podstawie odległości rzeczywistej między obiektami przedstawionymi na mapie • wskazuje możliwość praktycznego wykorzystania map w różnych skalach • interpretuje treści różnego rodzaju map i przedstawia ich zastosowanie
2. Środowisko przyrodnicze Polski				
Uczeń: • podaje cechy położenia Polski w Europie na podstawie mapy ogólnogeograficznej • podaje całkowitą i administracyjną powierzchnię Polski • wskazuje na mapie geometryczny środek Polski • wymienia kraje sąsiadujące z Polską i wskazuje je na mapie • podaje długość granic z sąsiadującymi państwami • wyjaśnia znaczenie terminu <i>geologia</i>	Uczeń: • omawia cechy położenia Europy i Polskina podstawie mapy ogólnogeograficznej • opisuje granicę między Europą a Azją na podstawie mapy ogólnogeograficznej • odczytuje szerokość i długość geograficzną wybranych punktów na mapie Polski i Europy • wskazuje na mapie przebieg granic Polski	Uczeń: • oblicza rozciągłość południkową i rozciągłość równoleżnikową Europy i Polski • charakteryzuje na podstawie map geologicznych obszar Polski na tle struktur geologicznych Europy • opisuje cechy różnych typów genetycznych gór • przedstawia współczesne obszary występowania lodowców na Ziemi i wskazuje je na mapie	Uczeń: • rozróżnia konsekwencje położenia matematycznego, fizycznogeograficznego oraz geopolitycznego Polski • opisuje jednostki geologiczne Polski i podaje ich charakterystyczne cechy • określa na podstawie mapy geologicznej obszary poszczególnych fałdowań na terenie Europy i Polski • opisuje mechanizm powstawania lodowców	Uczeń: • wykazuje konsekwencje rozciągłości południkowej i rozciągłości równoleżnikowej Polski i Europy • wykazuje zależność między występowaniem ruchów górotwórczych w Europie a współczesnym ukształtowaniem powierzchni Polski • wykazuje zależność między występowaniem zlodowaceń w Europie a współczesnym ukształtowaniem powierzchni Polski

•wymienia najważniejsze wydarzenia geologiczne na obszarze Polski •wyjaśnia znaczenie terminów <i>plejstocen</i> i <i>holocen</i> •wyjaśnia znaczenie terminów <i>krajobraz polodowcowy</i> i <i>rzeźba glacjalna</i> •wymienia formy terenu utworzone na obszarze Polski przez lądolód skandynawski •wymienia pasy rzeźby terenu Polski i wskazuje je na mapie •wymienia główne rodzaje skał •wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pogoda, klimat, ciśnienie atmosferyczne, niż baryczny, wyż baryczny</i> •wymienia cechy klimatu morskiego i klimatu kontynentalnego •wymienia elementy klimatu •wyjaśnia znaczenie terminu <i>średnia dobowa wartość temperatury powietrza</i> •wymienia czynniki, które warunkują zróżnicowanie temperatury powietrza i wielkość opadów w Polsce •wymienia rodzaje wiatrów •wyjaśnia znaczenie terminów: <i>system rzeczny, dorzecze, zlewisko, przepływ</i> •wskazuje na mapie główne rzeki Europy i Polski •określa na podstawie mapy ogólnogeograficznej położenie Morza Bałtyckiego •podaje główne cechy fizyczne Bałtyku •wyjaśnia znaczenie terminów: <i>gleba, czynniki glebotwórcze, proces glebotwórczy, profil glebowy, poziomy glebowe</i> •wymienia typy gleb w Polsce •wyjaśnia znaczenie terminu <i>lesistość</i> •wymienia różne rodzaje lasów w Polsce •wymienia formy ochrony przyrody w Polsce •wskazuje na mapie Polski parki narodowe	•omawia na podstawie mapy płytową budowę litosfery •omawia proces powstawania gór •wymienia na podstawie mapy geologicznej ruchy górotwórcze w Europie i w Polsce •wymienia i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej góry fałdowe, zrębowe oraz wulkaniczne w Europie i w Polsce •omawia zlodowacenia na obszarze Polski •opisuje nizinne i górskie formy polodowcowe •porównuje krzywą hipsograficzną Polski i Europy •dokonuje podziału surowców mineralnych •wymienia strefy klimatyczne świata na podstawie mapy tematycznej •podaje cechy przejściowości klimatu Polski •podaje zróżnicowanie długości okresu wegetacyjnego w Polsce na podstawie mapy tematycznej •opisuje wody Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej •rozpoznaje typy ujść rzecznych •charakteryzuje temperaturę wód oraz zasolenie Bałtyku na tle innych mórz świata •opisuje świat roślin i zwierząt Bałtyku •opisuje charakterystyczne typy gleb w Polsce •przedstawia na podstawie mapy tematycznej rozmieszczenie gleb na obszarze Polski •omawia na podstawie danych statystycznych wskaźnik lesistości Polski •omawia strukturę gatunkową lasów w Polsce •podaje przykłady rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i pomników przyrody na obszarze wybranego regionu •charakteryzuje wybrane parki narodowe w Polsce	•ogólnogeograficznej świata •charakteryzuje działalność rzeźbotwórczą lądolodu i lodowców górskich na obszarze Polski •omawia na podstawie mapy ogólnogeograficznej cechy ukształtowania powierzchni Europy i Polski •opisuje rozmieszczenie surowców mineralnych w Polsce na podstawie mapy tematycznej •omawia warunki klimatyczne w Europie •charakteryzuje czynniki kształtujące klimat w Polsce •odczytuje wartości temperatury powietrza i wielkości opadów atmosferycznych z klimatogramów •wyjaśnia, na czym polega asymetria dorzeczy Wisły i Odry •opisuje na podstawie mapy cechy oraz walory Wisły i Odry •charakteryzuje i rozpoznaje typy wybrzeży Bałtyku •wyróżnia najważniejsze cechy wybranych typów gleb na podstawie profili glebowych •omawia funkcje lasów •omawia na podstawie mapy Polski przestrzenne zróżnicowanie lesistości w Polsce •ocenia rolę parków narodowych i innych form ochrony przyrody w zachowaniu naturalnych walorów środowiska przyrodniczego	•wykazuje pasowość rzeźby terenu Polski •przedstawia czynniki kształtujące rzeźbę powierzchni Polski •rozpoznaje główne skały występujące na terenie Polski •podaje przykłady gospodarczego wykorzystania surowców mineralnych w Polsce •opisuje pogodę kształtowaną przez główne masy powietrza napływające nad teren Polski •opisuje na podstawie map tematycznych rozkład temperatury powietrza oraz opadów atmosferycznych w Polsce •omawia niszczącą i budującą działalność Bałtyku •omawia procesy i czynniki glebotwórcze •opisuje typy zbiorowisk leśnych w Polsce •opisuje unikalne na skalę światową obiekty przyrodnicze objęte ochroną na terenie Polski •ocenia najważniejsze działania w zakresie ochrony środowiska	•opisuje wpływ wydobycia surowców mineralnych na środowisko przyrodnicze •wykazuje wpływ zmienności pogody w Polsce na rolnictwo, transport i turystykę •ocenia znaczenie gospodarcze rzek Polski •analizuje główne źródła zanieczyszczeń Morza Bałtyckiego •ocenia przydatność przyrodniczą i gospodarczą lasów w Polsce •podaje argumenty przemawiające za koniecznością zachowania walorów dziedzictwa przyrodniczego •planuje wycieczkę do parku narodowego lub rezerwatu przyrody
--	---	--	--	--

3. Ludność i urbanizacja w Polsce				
Uczeń: • wskazuje na mapie politycznej Europy największe i najmniejsze państwa Europy • wskazuje na mapie administracyjnej Polski poszczególne województwa i ich stolice • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>demografia, przyrost naturalny, współczynnik przyrostu naturalnego, współczynnik urodzeń, współczynnik zgonów</i> • wymienia na podstawie danych statystycznych państwa o różnym współczynniku przyrostu naturalnego w Europie • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>piramida płci i wieku, średnia długość trwania życia</i> • odczytuje dane dotyczące struktury płci i wieku oraz średniej długości trwania życia w Polsce na podstawie danych statystycznych • wyjaśnia znaczenie terminu <i>wskaźnik gęstości zaludnienia</i> • wymienia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>migracja, emigracja, imigracja, saldo migracji, przyrost rzeczywisty, współczynnik przyrostu rzeczywistego</i> • wyjaśnia różnicę między emigracją a imigracją • odczytuje dane dotyczące wielkości i kierunków emigracji z Polski • wymienia główne skupiska Polonii • wyjaśnia znaczenie terminu <i>migracje wewnętrzne</i> • wymienia przyczyny migracji wewnętrznych • wymienia mniejszości narodowe w Polsce • wskazuje na mapie Polski regiony zamieszkałe przez mniejszości narodowe	Uczeń: • szereguje województwa pod względem powierzchni od największego do najmniejszego • prezentuje na podstawie danych statystycznych zmiany liczby ludności Polski po II wojnie światowej • omawia na podstawie wykresu przyrost naturalny w Polsce w latach 1946–2016 • omawia przestrzenne zróżnicowanie współczynnika przyrostu naturalnego w Polsce • omawia na podstawie danych statystycznych średnią długość trwania życia Polaków na tle europejskich społeczeństw • wyjaśnia przyczyny zróżnicowania gęstości zaludnienia w Europie i w Polsce • omawia na podstawie mapy tematycznej przestrzenne zróżnicowanie gęstości zaludnienia w Polsce • wymienia główne przyczyny migracji zagranicznych w Polsce • określa kierunki napływu imigrantów do Polski • podaje najważniejsze cechy migracji wewnętrznych w Polsce • charakteryzuje mniejszości narodowe i grupy etniczne w Polsce • podaje przyczyny bezrobocia w Polsce • porównuje wielkość bezrobocia w Polsce i innych krajach europejskich na podstawie danych statystycznych • wymienia typy zespołów miejskich w Polsce i podaje ich przykłady • podaje różnicę między aglomeracją monocentryczną a policentryczną • podaje przyczyny rozwoju największych miast w Polsce • podaje przykłady miast o różnych funkcjach w Polsce	Uczeń: • omawia zmiany na mapie politycznej Europy w drugiej połowie XX wieku • oblicza współczynnik przyrostu naturalnego • podaje przyczyny zróżnicowania przyrostu naturalnego w Europie i w Polsce • omawia czynniki wpływające na liczbę urodzeń w Polsce • porównuje udział poszczególnych grup wiekowych ludności w Polsce na podstawie danych statystycznych • oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia Polski • opisuje na podstawie mapy cechy rozmieszczenia ludności w Polsce • opisuje skutki migracji zagranicznych w Polsce • porównuje przyrost rzeczywisty ludności w Polsce i w wybranych państwach Europy • omawia przyczyny migracji wewnętrznych w Polsce • porównuje strukturę narodowościową ludności Polski z analogicznymi strukturami ludności w wybranych państwach europejskich • określa na podstawie danych statystycznych różnicę w strukturze zatrudnienia ludności w poszczególnych województwach • porównuje stopę bezrobocia w wybranych krajach europejskich • analizuje wskaźnik urbanizacji w Polsce i w wybranych krajach Europy • analizuje rozmieszczenie oraz wielkość miast w Polsce • charakteryzuje funkcje wybranych miast w Polsce • omawia przyczyny rozwoju miast w Polsce	Uczeń: • omawia zmiany, które zaszły w podziale administracyjnym Polski po 1 stycznia 1999 r. • omawia na podstawie danych statystycznych uwarunkowania przyrostu naturalnego w Polsce na tle Europy • omawia strukturę płci i wiekuludności Polski na tle struktur wybranych państw europejskich na podstawie piramidy płci i wieku • omawia czynniki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze wpływające na rozmieszczenie ludności w wybranych państwach Europy i Polski • oblicza przyrost rzeczywisty i współczynnik przyrostu rzeczywistego w Polsce • charakteryzuje skutki migracji wewnętrznych w Polsce • omawia przyczyny rozmieszczenia mniejszości narodowych w Polsce • przedstawia strukturę wyznaniową Polaków na tle innych państw Europy • omawia strukturę zatrudnienia wg działów gospodarki w poszczególnych województwach • omawia pozytywne i negatywne skutki urbanizacji • charakteryzuje przemiany współczesnych miast • omawia problemy mieszkańców dużych miast • analizuje wielkość miast w Polsce i ich rozmieszczenie wg grup wielkościowych • omawia przemiany współczesnych miast	Uczeń: • analizuje na podstawie dostępnych źródeł ekonomiczne skutki utrzymywania się niskich lub ujemnych wartości współczynnika przyrostu naturalnego w krajach Europy i Polski • analizuje konsekwencje starzenia się społeczeństwa europejskiego • analizuje skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności w Europie i w Polsce • ocenia skutki migracji zagranicznych w Polsce i w Europie • omawia na podstawie dostępnych źródeł problemy mniejszości narodowych w Europie i w Polsce • analizuje na podstawie dostępnych źródeł skutki bezrobocia w Polsce • omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany zachodzące w procesie urbanizacji w Polsce po II wojnie światowej

•wyjaśnia znaczenie terminów: <i>struktura zatrudnienia, struktura wykształcenia, bezrobocie, stopa bezrobocia, ludność aktywna zawodowo</i> •odczytuje z danych statystycznych wielkość zatrudnienia w poszczególnych sektorach gospodarki •odczytuje z mapy zróżnicowanie przestrzenne bezrobocia w Polsce i w Europie •wyjaśnia znaczenie terminów: <i>urbanizacja, wskaźnik urbanizacji</i> •odczytuje z danych statystycznych wskaźnik urbanizacji w Polsce i w wybranych krajach Europy •wyjaśnia znaczenie terminu <i>miasto</i> •wymienia największe miasta i wskazuje je na mapie Polski •wymienia funkcje miast				
4. Rolnictwo i przemysł Polski				
Uczeń: •wymienia funkcje rolnictwa •wymienia warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce •wymienia na podstawie map tematycznych regiony rolnicze w Polsce •wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plon, zbiór</i> •wymienia główne uprawy w Polsce •wskazuje na mapie główne obszary upraw w Polsce •wyjaśnia znaczenie terminów: <i>chów, hodowla, pogłowie</i> •wymienia główne zwierzęta hodowlane w Polsce •wskazuje na mapie obszary hodowli zwierząt gospodarskich •dokonuje podziału przemysłu na sekcje i działy •wymienia funkcje przemysłu •wymienia źródła energii •wymienia typy elektrowni •wskazuje na mapie największe elektrownie w Polsce •wymienia największe porty morskie w Polsce i wskazuje je na mapie	Uczeń: •opisuje warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce •prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę wielkościową gospodarstw rolnych w Polsce •przedstawia znaczenie gospodarcze głównych upraw w Polsce •prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę upraw •wskazuje rejony warzywnictwa i sadownictwa w Polsce •przedstawia znaczenie gospodarcze produkcji zwierzęcej w Polsce •wymienia czynniki lokalizacji hodowli bydła, trzody chlewnej i drobiu w Polsce •omawia cechy polskiego przemysłu •wymienia przyczyny zmian w strukturze przemysłu Polski •lokalizuje na mapie Polski elektrownie ciepłne, wodne i niekonwencjonalne •opisuje wielkość energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych •opisuje na podstawie danych statystycznych wielkość przeładunków w portach morskich Polski	Uczeń: •przedstawia rolnictwo jako sektor gospodarki oraz jego rolę w rozwoju społeczno- gospodarczym kraju •omawia regiony rolnicze o najkorzystniejszych warunkach do produkcji rolnej w Polsce •przedstawia strukturę użytkowania ziemi w Polsce na tle innych krajów Europy •prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę hodowli w Polsce •przedstawia przemysł jako sektor gospodarki i jego rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju •omawia przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia przemysłu w Polsce •prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę produkcji energii elektrycznej w Polsce na tle wybranych krajów Europy •opisuje na podstawie danych statystycznych strukturę przeładunków w portach morskich Polski •opisuje strukturę połowów ryb w Polsce	Uczeń: •omawia poziom mechanizacji i chemizacji rolnictwa w Polsce •charakteryzuje czynniki wpływające na rozmieszczenie upraw w Polsce •porównuje produkcję roślinną w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy •porównuje produkcję zwierzęcą w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy •omawia rozwój przemysłu w Polsce po II wojnie światowej •analizuje przyczyny i skutki restrukturyzacji polskiego przemysłu •omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany zachodzące współcześnie w polskiej energetyce •określa na podstawie dostępnych źródeł uwarunkowania rozwoju gospodarki morskiej w Polsce •omawia problemy przemysłu stocznioowego w Polsce	Uczeń: •przedstawia korzyści i szanse dla polskiego rolnictwa w Unii Europejskiej •dokonuje na podstawie danych statystycznych analizy zmian pogłowia wybranych zwierząt gospodarskich w Polsce po 2000 r. i wyjaśnia ich przyczyny •przedstawia perspektywy rozwoju gospodarki morskiej w Polsce

5. Usługi w Polsce				
Uczeń: • podaje przykłady różnych rodzajów usług w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminu <i>komunikacja</i> • wyróżnia rodzaje transportu w Polsce • wskazuje na mapie Polski porty handlowe, śródlądowe oraz lotnicze • wyróżnia rodzaje łączności • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>turystyka, walory turystyczne, infrastruktura turystyczna</i> • dokonuje podziału turystyki • wymienia i wskazuje na mapie regiony turystyczne Polski • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>eksport, import, bilans handlu zagranicznego</i> • wymienia państwa będące głównymi partnerami handlowymi Polski	• Uczeń: • omawia zróżnicowanie usług w Polsce • omawia rodzaje transportu lądowego w Polsce • omawia na podstawie map tematycznych gęstość dróg kołowych i autostrad w Polsce • omawia na podstawie mapy tematycznej gęstość sieci kolejowej w Polsce • omawia na podstawie danych statystycznych morską flotę transportową w Polsce • omawia czynniki rozwoju turystyki • wymienia i wskazuje na mapie polskie obiekty, znajdujące się na <i>Liście światowego dziedzictwa UNESCO</i> • omawia strukturę towarową handlu międzynarodowego	Uczeń: • przedstawia usługi jako sektor gospodarki oraz ich rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju • charakteryzuje udział poszczególnych rodzajów transportu w przewozach pasażerów i ładunków • omawia ruch pasażerski w portach lotniczych Polski • podaje przyczyny nierównomiernego dostępu do środków łączności na terenie Polski • charakteryzuje obiekty znajdujące się na <i>Liście światowego dziedzictwa UNESCO</i> • charakteryzuje na przykładach walory turystyczne Polski • przedstawia przyczyny niskiego salda bilansu handlowego w Polsce	Uczeń: • wyjaśnia przyczyny zróżnicowania sieci transportowej w Polsce • określa znaczenie transportu w rozwoju gospodarczym Polski • prezentuje na podstawie dostępnych źródeł problemy polskiego transportu wodnego i lotniczego • określa znaczenie łączności w rozwoju gospodarczym Polski • analizuje na podstawie dostępnych źródeł wpływy z turystyki w Polsce i w wybranych krajach Europy • ocenia na podstawie dostępnych źródeł atrakcyjność turystyczną wybranego regionu Polski • ocenia znaczenie handlu zagranicznego dla polskiej gospodarki	Uczeń: • ocenia na podstawie dostępnych źródeł poziom rozwoju turystyki zagranicznej w Polsce na tle innych krajów Europy • omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany, jakie zaszły w geograficznych kierunkach wymiany międzynarodowej Polski • podaje przykłady sukcesów polskich firm na arenie międzynarodowej
6. Zanieczyszczenie środowiska przyrodniczego Polski				
Uczeń: • wymienia źródła zanieczyszczeń środowiska przyrodniczego • podaje przyczyny kwaśnych opadów	Uczeń: • omawia rodzaje zanieczyszczeń i ich źródła	Uczeń: • charakteryzuje wpływ poszczególnych sektorów gospodarki na stan środowiska • podaje źródła zanieczyszczeń komunalnych	Uczeń: • analizuje na podstawie mapy tematycznej stan zanieczyszczeń wód śródlądowych • omawia skutki zanieczyszczeń środowiska naturalnego	Uczeń: • ustala na podstawie dostępnych źródeł, jakie regiony w Polsce cechują się największym zanieczyszczeniem środowiska przyrodniczego
7. Relacje między elementami środowiska geograficznego				
Uczeń: • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>powódź, dolina rzeczna, koryto rzeczne, terasa zalewowa, sztuczny zbiornik wodny</i> • wymienia przyczyny powodzi w Polsce • wymienia główne źródła energii w województwach pomorskim i łódzkim • wymienia przyczyny migracji do stref podmiejskich • wymienia przyczyny wyludniania się wsi oddalonych od dużych miast • wymienia podstawowe cechy gospodarki centralnie sterowanej i gospodarki rynkowej • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>centra logistyczne, spedycja</i>	Uczeń: • opisuje zjawisko powodzi • wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski obszary zagrożone powodzią • wskazuje na mapie Polski rozmieszczenie największych sztucznych zbiorników wodnych • podaje przyczyny rozwoju energetyki wiatrowej i słonecznej w województwach pomorskim i łódzkim • omawia przyczyny migracji do stref podmiejskich • wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego obszary o dużym wzroście liczby ludności	Uczeń: • wymienia czynniki sprzyjające powodziom w Polsce • określa rolę przeciwpowodziową sztucznych zbiorników • wyjaśnia wpływ warunków pozaprzyrodniczych na wykorzystanie OZE w województwach pomorskim i łódzkim • omawia na podstawie map tematycznych zmiany liczby ludności w strefach podmiejskich Krakowa i Warszawy • wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego gminy o dużym spadku liczby ludności	Uczeń: • analizuje konsekwencje stosowania różnych metod ochrony przeciwpowodziowej • omawia największe powodzie w Polsce i ich skutki • wymienia korzyści płynące z wykorzystania źródeł odnawialnych do produkcji energii • analizuje dane statystyczne dotyczące liczby farm wiatrowych w łódzkim i Pomorskiem • omawia wpływ migracji do stref podmiejskich na przekształcenie struktury demograficznej okolic Krakowa i Warszawy	Uczeń: • określa na wybranych przykładach wpływ wylesiania dorzeczy, regulacji koryt rzecznych, stanu wałów przeciwpowodziowych, zabudowy teras zalewowych i sztucznych zbiorników wodnych na wezbrania oraz występowanie i skutki powodzi w Polsce • analizuje na wybranych przykładach warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze sprzyjające produkcji energii ze źródeł odnawialnych i nieodnawialnych lub ograniczające tę produkcję oraz określa ich wpływ na rozwój energetyki • identyfikuje na wybranych przykładach

wymienia główne atrakcje turystyczne wybrzeża Bałtyku i Małopolski	- omawia cechy gospodarki Polski przed 1989 r. i po nim - omawia na podstawie mapy sieć autostrad i dróg ekspresowych - wymienia rodzaje usług, które rozwijają się dzięki wzrostowi ruchu turystycznego	- analizuje współczynnik salda migracji na przykładzie województw zachodniopomorskiego i podlaskiego - omawia strukturę zatrudnienia w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej przed 1989 r. - wymienia główne inwestycje przemysłowe we Wrocławiu i w jego okolicach - wskazuje na mapie tematycznej przykłady miejsc, w których przebieg autostrad i dróg ekspresowych sprzyja powstawaniu centrów logistycznych - wskazuje na mapie położenie głównych atrakcji wybrzeża Bałtyku i Małopolski	- określa zmiany w użytkowaniu i zagospodarowaniu stref podmiejskich na przykładzie Krakowa i Warszawy - wyjaśnia wpływ migracji na strukturę wieku ludności obszarów wiejskich - opisuje zmiany, jakie zaszły w strukturze produkcji po 1989 r. w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej - omawia rolę transportu morskiego w rozwoju innych działów gospodarki - analizuje dane statystyczne dotyczące ruchu turystycznego nad Morzem Bałtyckim i w Krakowie - określa wpływ walorów przyrodniczych wybrzeża Bałtyku oraz dziedzictwa kulturowego Małopolski na rozwój turystyki na tych obszarach	- związki między rozwojem dużych miast a zmianami w użytkowaniu i zagospodarowaniu terenu, stylu zabudowy oraz strukturze demograficznej w strefach podmiejskich - ukazuje na wybranych przykładach wpływ procesów migracyjnych na strukturę wieku i zmiany zaludnienia obszarów wiejskich - wykazuje na podstawie dostępnych źródeł wpływ przemian politycznych i gospodarczych w Polsce po 1998 r. na zmiany struktury zatrudnienia w wybranych regionach kraju - identyfikuje związki między przebiegiem autostrad a lokalizacją przedsiębiorstw przemysłowych oraz centrów logistycznych i handlowych na wybranym obszarze kraju - identyfikuje związki między transportem morskim a lokalizacją inwestycji przemysłowych i usługowych na przykładzie Trójmiasta
--	--	--	--	--

8. Mój region i moja mała ojczyzna

Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminu <i>region</i> - wskazuje położenie swojego regionu na mapie ogólnogeograficznej Polski - wymienia i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej sąsiednie regiony - wymienia najważniejsze walory przyrodnicze regionu - wyjaśnia znaczenie terminu <i>mała ojczyzna</i> - wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski, topograficznej lub na planie miasta obszar małej ojczyzny - przedstawia źródła informacji o małej ojczyźnie - wymienia walory środowiska geograficznego małej ojczyzny	Uczeń: - charakteryzuje środowisko przyrodnicze regionu oraz określa jego główne cechy na podstawie map tematycznych - rozpoznaje skały występujące w regionie miejsca zamieszkania - wyróżnia najważniejsze cechy gospodarki regionu na podstawie danych statystycznych i map tematycznych - określa obszar utożsamiany z własną małą ojczyzną jako symboliczną przestrzeń w wymiarze lokalnym - rozpoznaje w terenie obiekty charakterystyczne dla małej ojczyzny i decydujące o jej atrakcyjności	Uczeń: - wyjaśnia uwarunkowania zróżnicowania środowiska przyrodniczego w swoim regionie - analizuje genezę rzeźby powierzchni swojego regionu - prezentuje główne cechy struktury demograficznej ludności regionu - prezentuje główne cechy gospodarki regionu - opisuje walory środowiska geograficznego małej ojczyzny - omawia historię małej ojczyzny na podstawie dostępnych źródeł	Uczeń: - przedstawia w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy fotograficznej) przyrodnicze i kulturowe walory swojego regionu - analizuje formy współpracy między własnym regionem a partnerskimi regionami zagranicznymi - prezentuje na podstawie informacji wyszukiwanych w różnych źródłach i w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy fotograficznej) atrakcyjność osadniczą oraz gospodarczą małej ojczyzny jako miejsca zamieszkania i rozwoju określonej działalności gospodarczej	Uczeń: - podaje przykłady osiągnięć Polaków w różnych dziedzinach życia społeczno-gospodarczego na arenie międzynarodowej - projektuje na podstawie wyszukiwanych informacji trasę wycieczki krajoznawczej po własnym regionie - wykazuje na podstawie obserwacji terenowych przeprowadzonych w wybranym miejscu własnego regionu zależności między elementami środowiska geograficznego - planuje wycieczkę po swojej małej ojczyźnie - projektuje na podstawie własnych obserwacji terenowych działania służące zachowaniu walorów środowiska geograficznego (przyrodniczego i kulturowego) oraz poprawie warunków życia lokalnej społeczności
---	---	---	---	---

Przedmiotowy zasady oceniania

W procesie oceniania obowiązuje stosowanie zasady kumulowania wymagań - ocenę wyższą otrzymać może uczeń, który spełnia wymagania przypisane ocenom niższym!!!

1. Każdy sprawdzian będzie zapowiedziany z tygodniowym wyprzedzeniem i poprzedzony lekcją utrwalającą (jeśli obejmuje ona więcej niż 4 tematy lecyjne), która określi treści i umiejętności objęte późniejszą diagnozą.
2. W przypadku nieobecności ucznia na sprawdzian(a jego nieobecność w szkole trwała tydzień), uczeń pisze ww. pracę na następnej lekcji.
3. W przypadku dłuższej usprawiedliwionej nieobecności, tzn. co najmniej na 3 kolejnych godzinach lekcyjnych z danego przedmiotu, termin prac pisemnych ustala indywidualnie nauczyciel z uczniem.
4. Uczeń ma prawo do poprawienia ocen ze sprawdzianów. Ocenę można poprawić w ciągu dwóch tygodni od otrzymania stopnia w terminie ustalonym przez nauczyciela.
5. Kartkówki zapowiedziane z wybranej partii materiału są obowiązkowe dla wszystkich i uczniów, który nie był na kartkówce, pisze ją w momencie pojawienia się na najbliższej lekcji.
6. Nieprzygotowanie do zajęć może dotyczyć prac domowych, prasówki, braku zeszytu, zeszytu ćwiczeń i każdorazowo odnotowane jest w postaci kropki za nieprzygotowanie do lekcji. W semestrze uczeń może wykorzystać dwie kropki, kolejne nieprzygotowania i braki skutkują oceną niedostateczną.
7. Uczeń na lekcjach geografii może otrzymać ocenę celującą z aktywności o wadze 1, pod warunkiem, że uzbiera sześć „+”, które może otrzymać za aktywny udział w zajęciach, błyskotliwe odpowiedzi, zadania dodatkowe, bądź ich sprawne wykonanie.

Formy sprawdzania wiadomości i umiejętności z geografii oraz ich waga:

Forma	Waga
Sprawdzian	3
Kartkówka	2
Kartkówka z 1 lekcji	1
Wypowiedź ustna	1
Praca w zespole	1
Praca domowa/zadanie domowe	1
Aktywność	1
Konkurs (w zależności od szerebła i zajętego miejsca)	1-3

Prace pisemne oceniane są przy pomocy następującej skali, uwzględniając + i – w poszczególnych ocenach w zależności od ilości uzyskanych punktów

Ocena	Skala procentowa
Celująca	98-100

Bardzo dobra	81-97
Dobra	65-80
Dostateczna	45-64
Dopuszczająca	31-44
Niedostateczna	0 -30

Ocenę śródroczną i roczną ustala się na podstawie średniej ważonej, uwzględnia się postępy ucznia. Jednak średnia ważona jest pomocna przy jej wystawianiu.

Ocena	Średnia ważona
Celująca	5,51-6,00
Bardzo dobra	4,71-5,50
Dobra	3,71-4,70
Dostateczna	2,71-3,70
Dopuszczająca	1,71-2,70
Niedostateczna	1,00-1,70

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z GEOGRAFII W SZKOLE PODSAWOWEJ DLA UCZNIÓW Z UPOŚLEDZENIEM UMYSŁOWYM W STOPNIU LEKKIM

OCENA CELUJĄCA

- pełne rozumienie wiadomości programowych i na ich podstawie operowanie treściami programowymi,
- samodzielne i sprawne posługiwanie się wiedzą w teorii i praktyce,
- odpowiedzi ustne i pisemne świadczące o opanowaniu wiedzy we właściwym zakresie problemowym,
- swobodne operowanie faktami, dostrzeganie między nimi związków, ukazywanie związków między zjawiskami z różnych dziedzin życia,
- aktywność na lekcjach,
- systematyczność i pilność w nauce.

OCENA BARDZO DOBRY

- materiał został opanowany we właściwym zakresie problemowym,
- samodzielne i sprawne posługiwanie się wiedzą w teorii i praktyce (odpowiedzi nie wychodzą poza obowiązujący program nauczani),
- duża szczegółowość w przedstawianiu faktów ,
- podejmowanie samodzielnej oceny zjawisk i faktów ,
- duża aktywność na zajęciach,
- w pracach pisemnych i w wypowiedziach ustnych właściwe używanie terminologii ,
- systematyczność i pilność w nauce

OCENA DOBRY

- materiał nie został w pełni opanowany i zrozumiany,
- materiał opanowany w zakresie podstaw programowych,
- w odpowiedziach ustnych pisemnych występują drobne błędy rzeczowe i merytoryczne,
- ograniczona umiejętność analiza problemu,
- poprawne stosowanie słownictwa i terminologii ,
- poprawne rozumienie i stosowanie pojęć ,
- poprawne przedstawianie związków przyczynowo-skutkowych,
- uczestnictwo w zajęciach lekcyjnych.
- systematyczność i pilność w nauce

OCENA DOSTATECZNY

- materiał został opanowany i zrozumiany w niewielkim stopniu,
- odpowiedzi ustne i pisemne tylko częściowo odpowiadają podstawowym zagadnieniom,
- zdarza się błędne używanie terminologii ,
- sporadyczne używanie właściwych pojęć,
- brak własnej oceny wydarzeń,
- niesamodzielność i odtwórczość w pracach pisemnych i wypowiedziach ustnych,
- bierna postawa na zajęciach,
- w pracach pisemnych i wypowiedziach ustnych ubogie słownictwo, błędne stosowanie terminologii

OCENA DOPUSZCZAJĄCY

- materiał został opanowany tylko w zakresie podstawowych wiadomości,
- ograniczone, częściowe przedstawianie pojęć ,
- poprawne rozumienie treści programowych przy znacznej pomocy nauczyciela,
- niewielkie umiejętności posługiwania się wiedzą w teorii i w praktyce,
- zaburzona umiejętność wskazywania związków przyczynowo-skutkowych,
- liczne błędy w rozumieniu i używaniu pojęć ,
- umiejętność właściwego doboru materiału, ograniczenie się do jednej płaszczyzny,
- ubogie słownictwo, pełne uproszczeń i nieścisłości,
- sporadyczna aktywność na lekcjach,
- sporadyczne przygotowywanie się do zajęć,
- odpowiedź pisemne i ustne w dużej części nie na temat,

OCENA NIEDOSTATECZNY

- materiał nie został opanowany nawet w zakresie wiadomości podstawowych mimo znacznej pomocy nauczyciela,
- nieznajomość podstawowych faktów z zakresu wiedzy o społeczeństwie,
- brak umiejętności i stosowania wiedzy w teorii i praktyce,
- błędne rozumienie pojęć, złe ich stosowanie,
- prace pisemne i odpowiedzi ustne nie na temat,

- nie wypełnianie poleceń nauczyciela,
- brak odrobionych prac domowych,
- lekceważący stosunek do przedmiotu i nauczyciela,
- brak aktywności na lekcjach.

Dostosowanie wymagań edukacyjnych do potrzeb uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim.

1. Uczniowie posiadający orzeczenie są oceniani z uwzględnieniem zaleceń poradni.
2. Nauczyciel dostosowuje wymagania edukacyjne do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia posiadającego orzeczenie PPP o upośledzeniu umysłowym w stopniu lekkim
3. W stosunku do wszystkich uczniów posiadających dysfunkcję zastosowane zostaną zasady wzmacniania poczucia własnej wartości, bezpieczeństwa, motywowania do pracy i doceniania małych sukcesów.
4. Dostosowanie wymagań w zakresie formy:
 - krótkie i proste polecenia, czytanie polecenia zadania na głos, objaśnianie dłuższych poleceń.
 - omawianie niewielkich partii materiału i o mniejszym stopniu trudności,
 - pozostawiania więcej czasu na jego utrwalenie
 - podawanie poleceń w prostszej formie,
 - unikanie trudnych, czy bardzo abstrakcyjnych pojęć
 - częste odwoływanie się do konkretnego, przykładu
 - unikanie pytań problemowych, przekrojowych
 - wolniejsze tempo pracy
 - szerokie stosowanie zasady pogładowości
 - odrębne instruowanie dzieci
 - zadawanie do domu tyle, ile dziecko jest w stanie wykonać samodzielnie

Przedmiotowy zasady oceniania

W procesie oceniania obowiązuje stosowanie zasady kumulowania wymagań - ocenę wyższą otrzymać może uczeń, który spełnia wymagania przypisane ocenom niższym!!!

1. Każdy sprawdzian będzie zapowiedziany z tygodniowym wyprzedzeniem i poprzedzony lekcją utrwalającą (jeśli obejmuje ona więcej niż 4 tematy lekcyjne), która określi treści i umiejętności objęte późniejszą diagnozą.
2. W przypadku nieobecności na sprawdzianie, uczeń pisze ww. pracę na następnej lekcji.
3. W przypadku dłuższej usprawiedliwionej nieobecności, tzn. co najmniej na 2 kolejnych godzinach lekcyjnych z danego przedmiotu, termin prac pisemnych ustala indywidualnie nauczyciel z uczniem.
4. Uczeń ma prawo do poprawienia ocen ze sprawdzianów. Ocenę można poprawić w ciągu dwóch tygodni od otrzymania stopnia w terminie ustalonym przez nauczyciela.
5. Kartkówki zapowiedziane z wybranej partii materiału są obowiązkowe dla wszystkich i uczniów, który nie był na kartkówce, pisze ją w momencie pojawienia się na najbliższej lekcji.
6. Nieprzygotowanie do zajęć może dotyczyć prac domowych, prasówki, braku zeszytu, zeszytu ćwiczeń i każdorazowo odnotowane jest w postaci kropki za nieprzygotowanie do lekcji. W semestrze uczeń może wykorzystać jedną kropkę, kolejne nieprzygotowania i braki skutkują oceną niedostateczną.
7. Uczeń na lekcjach geografii może otrzymać ocenę celującą z aktywności o wadze 1, pod warunkiem, że zbiera sześć „+”, które może otrzymać za aktywny udział w zajęciach, błyskotliwe odpowiedzi, zadania dodatkowe, bądź ich sprawne wykonanie.

Formy sprawdzania wiadomości i umiejętności z geografii oraz ich waga:

Forma	Waga
Sprawdzian	3
Kartkówka	2
Kartkówka z 1 lekcji	1
Wypowiedź ustna	1
Praca w zespole	1
Praca domowa/zadanie domowe	1
Aktywność	1
Konkurs (w zależności od szczebla i zajętego miejsca)	1-3

Prace pisemne oceniane są przy pomocy następującej skali, uwzględniając + i – w poszczególnych ocenach w zależności od ilości uzyskanych punktów

Ocena	Skala procentowa
Celująca	98-100
Bardzo dobra	81-97
Dobra	65-80
Dostateczna	45-64
Dopuszczająca	31-44

Niedostateczna	0 -30
----------------	-------

Ocenę śródroczną i roczną ustala się na podstawie średniej ważonej, uwzględnia się postępy ucznia. Jednak średnia ważona jest pomocna przy jej wystawianiu.

Ocena	Średnia ważona
Celująca	5,51-6,00
Bardzo dobra	4,71-5,50
Dobra	3,71-4,70
Dostateczna	2,71-3,70
Dopuszczająca	1,71-2,70
Niedostateczna	1,00-1,70

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z GEOGRAFII W SZKOLE PODSAWOWEJ DLA UCZNIÓW Z UPOŚLEDZENIEM UMYSŁOWYM W STOPNIU LEKKIM

OCENA CELUJĄCA

- pełne rozumienie wiadomości programowych i na ich podstawie operowanie treściami programowymi,
- samodzielne i sprawne posługiwanie się wiedzą w teorii i praktyce,
- odpowiedzi ustne i pisemne świadczące o opanowaniu wiedzy we właściwym zakresie problemowym,
- swobodne operowanie faktami, dostrzeganie między nimi związków, ukazywanie związków między zjawiskami z różnych dziedzin życia,
- aktywność na lekcjach,
- systematyczność i pilność w nauce.

OCENA BARDZO DOBRY

- materiał został opanowany we właściwym zakresie problemowym,
- samodzielne i sprawne posługiwanie się wiedzą w teorii i praktyce (odpowiedzi nie wychodzą poza obowiązujący program nauczani),
- duża szczegółowość w przedstawianiu faktów ,
- podejmowanie samodzielnej oceny zjawisk i faktów ,
- duża aktywność na zajęciach,
- w pracach pisemnych i w wypowiedziach ustnych właściwe używanie terminologii ,
- systematyczność i pilność w nauce

OCENA DOBRY

- materiał nie został w pełni opanowany i zrozumiany,
- materiał opanowany w zakresie podstaw programowych,
- w odpowiedziach ustnych pisemnych występują drobne błędy rzeczowe i merytoryczne,
- ograniczona umiejętność analiza problemu,
- poprawne stosowanie słownictwa i terminologii ,
- poprawne rozumienie i stosowanie pojęć ,
- poprawne przedstawianie związków przyczynowo-skutkowych,
- uczestnictwo w zajęciach lekcyjnych.

- systematyczność i pilność w nauce

OCENA DOSTATECZNY

- materiał został opanowany i zrozumiany w niewielkim stopniu,
- odpowiedzi ustne i pisemne tylko częściowo odpowiadają podstawowym zagadnieniom,
- zdarza się błędne używanie terminologii ,
- sporadyczne używanie właściwych pojęć,
- brak własnej oceny wydarzeń,
- niesamodzielność i odtwórczość w pracach pisemnych i wypowiedziach ustnych,
- bierna postawa na zajęciach,
- w pracach pisemnych i wypowiedziach ustnych ubogie słownictwo, błędne stosowanie terminologii

OCENA DOPUSZCZAJĄCY

- materiał został opanowany tylko w zakresie podstawowych wiadomości,
- ograniczone, częściowe przedstawianie pojęć ,
- poprawne rozumienie treści programowych przy znacznej pomocy nauczyciela,
- niewielkie umiejętności posługiwania się wiedzą w teorii i w praktyce,
- zaburzona umiejętność wskazywania związków przyczynowo-skutkowych,
- liczne błędy w rozumieniu i używaniu pojęć ,
- umiejętność właściwego doboru materiału, ograniczenie się do jednej płaszczyzny,
- ubogie słownictwo, pełne uproszczeń i nieścisłości,
- sporadyczna aktywność na lekcjach,
- sporadyczne przygotowywanie się do zajęć,
- odpowiedź pisemne i ustne w dużej części nie na temat,

OCENA NIEDOSTATECZNY

- materiał nie został opanowany nawet w zakresie wiadomości podstawowych mimo znacznej pomocy nauczyciela,
- nieznajomość podstawowych faktów z zakresu wiedzy o społeczeństwie,
- brak umiejętności i stosowania wiedzy w teorii i praktyce,
- błędne rozumienie pojęć, złe ich stosowanie,
- prace pisemne i odpowiedzi ustne nie na temat,
- nie wypełnianie poleceń nauczyciela,
- brak odrobionych prac domowych,
- lekceważący stosunek do przedmiotu i nauczyciela,
- brak aktywności na lekcjach.

Dostosowanie wymagań edukacyjnych do potrzeb uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim.

1. Uczniowie posiadający orzeczenie są oceniani z uwzględnieniem zaleceń poradni.
2. Nauczyciel dostosowuje wymagania edukacyjne do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia posiadającego orzeczenie PPP o upośledzeniu umysłowym w stopniu lekkim
3. W stosunku do wszystkich uczniów posiadających dysfunkcję zastosowane zostaną zasady wzmacniania poczucia własnej wartości, bezpieczeństwa,

motywowania do pracy i doceniania małych sukcesów.

4. Dostosowanie wymagań w zakresie formy:

- krótkie i proste polecenia, czytanie polecenia zadania na głos, objaśnianie dłuższych poleceń.
- omawianie niewielkich partii materiału i o mniejszym stopniu trudności,
- pozostawiania więcej czasu na jego utrwalenie
- podawanie poleceń w prostszej formie,
- unikanie trudnych, czy bardzo abstrakcyjnych pojęć
- częste odwoływanie się do konkretnego, przykładu
- unikanie pytań problemowych, przekrojowych
- wolniejsze tempo pracy
- szerokie stosowanie zasady pogłębienia
- odrębne instruowanie dzieci
- zadawanie do domu tyle, ile dziecko jest w stanie wykonać samodzielnie

Numer i temat lekcji*	Wymagania na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
Dział 1. Azja – kontynent kontrastów					
1. Azja – kontynent geograficznych kontrastów (1.1)	– wskazuje na mapie umowną granicę między Europą a Azją; – odczytuje z mapy współrzędne geograficzne skrajnych punktów Azji; – wymienia trzy rekordy geograficzne Azji; – wyjaśnia pojęcie: <i>Pacyficzny Pierścień Ognia</i>; – wymienia typy klimatów występujących w Azji.	– opisuje położenie geograficzne Azji; – oblicza rozciągłość południkową Azji; – podaje główne cechy ukształtowania powierzchni Azji; – podaje przykłady geograficznych kontrastów w Azji w odniesieniu do: ukształtowania terenu, klimatu, wód powierzchniowych; – wymienia i wskazuje na mapie obszary aktywne i nieaktywne sejsmicznie; – wymienia czynniki decydujące o zróżnicowaniu klimatycznym Azji.	– podaje konsekwencje dużej rozciągłości południkowej i równoleżnikowej Azji; – charakteryzuje klimat Azji; – wyjaśnia pojęcie: <i>obszar bezodpływowy</i>, wskazuje przykłady na mapie; – opisuje zjawiska zachodzące na granicy płyt tektonicznych.	– uzasadnia na podstawie map ogólnogeograficznych i tematycznych, że Azja jest obszarem wielkich kontrastów geograficznych; – wyjaśnia, jak powstaje tsunami; – opisuje kontrasty roślinne; – opisuje związki między przebiegiem granic płyt litosfery a występowaniem rowów tektonicznych, wulkanów, trzęsień ziemi i tsunami.	– charakteryzuje Azję jako kontynent kontrastów gospodarczych; – zaznacza na mapie konturowej wskazane obiekty geograficzne (elementy ukształtowania poziomego, ukształtowania powierzchni, wody powierzchniowe).
2. Wpływ klimatu monsunowego na rytm upraw i kulturę ryżu w Azji (1.2)	– wyjaśnia pojęcia: <i>cyrkulacja powietrza</i>, <i>monsun</i>; – podaje, w jakim rytmie zmienia się kierunek monsunów; – wymienia cechy klimatu monsunowego; – wskazuje na mapie miejsca występowania klimatu monsunowego; – charakteryzuje ryż jako podstawę wyżywienia mieszkańców Azji Południowej i Południowo-Wschodniej.	– wyjaśnia różnice w wilgotności powietrza podczas monsunu letniego i zimowego; – podaje przykłady zastosowania ryżu w życiu codziennym mieszkańców Azji Południowej i Południowo-Wschodniej; – określa warunki uprawy ryżu; – wyjaśnia, na czym polega terasowanie stoków.	– wyjaśnia mechanizm powstawania monsunu letniego i zimowego; – określa, czym jest kultura rolna, w szczególności: kultura ryżu; – podaje nazwy kilku państw, w których jest uprawiany ryż; – wskazuje na mapie obszary uprawy ryżu; – wymienia odmiany ryżu ze względu na sposób uprawy (ryż mokry, ryż suchy).	– wykazuje zależność między występowaniem klimatu monsunowego a terenami uprawy ryżu w Azji; – charakteryzuje aspekty kultury związanej z uprawą ryżu (kultura rolna, społeczna, kulinarna); – wymienia głównych producentów i eksporterów ryżu na świecie.	– wyjaśnia znaczenie monsunu letniego dla rolnictwa i mieszkańców Azji Południowej i Południowo-Wschodniej; – oblicza wartość plonów i zbiorów rolnych.

* W nawiasie podano numer rozdziału w podręczniku.

3. Japonia – gospodarka na tle warunków przyrodniczych i społeczno-kulturowych (1.3)	– określa położenie geograficzne Japonii; – podaje nazwy czterech największych wysp Japonii; – wymienia zagrożenia przyrodnicze Japonii; – wskazuje przyczyny sukcesu gospodarczego Japonii; – podaje przykłady produktów wytwarzanych w Japonii.	– charakteryzuje warunki przyrodnicze Japonii (ukształtowanie powierzchni, klimat); – podaje przykłady pozytywnego i negatywnego wpływu warunków naturalnych na rozwój gospodarczy Japonii; – wymienia cechy kultury Japonii.	– wyjaśnia, dlaczego w Japonii występują wulkany, trzęsienia ziemi i tsunami; – wymienia czynniki kształtujące klimat Japonii; – wymienia cechy gospodarki Japonii; – wymienia sposoby zapobiegania skutkom tajfunów, trzęsień ziemi i tsunami.	– opisuje konsekwencje położenia geograficznego Japonii; – wyjaśnia, dlaczego Japonia jest obecnie jedną z najpotężniejszych i najnowocześniejszych gospodarek świata; – omawia założenia systemów religijno-filozoficznych występujących w Japonii.	– opisuje warunki historyczne i kulturowe oraz określa ich wpływ na rozwój gospodarczy kraju.
4. Chiny – problemy demograficzne i znaczenie kraju w gospodarce światowej (1.4)	– określa położenie geograficzne Chin; – podaje liczbę ludności w Chinach; – wyjaśnia założenia polityki jednego dziecka; – wskazuje na mapie obszary o największej i najmniejszej gęstości zaludnienia w Chinach; – podaje przykłady produktów wytwarzanych w Chinach.	– analizuje wykresy demograficzne; – wymienia przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia ludności w Chinach; – podaje cechy gospodarki Chin.	– wymienia wybrane wydarzenia historyczne, które wpłynęły na gospodarkę i demografię Chin; – opisuje rozwój gospodarki Chin po II wojnie światowej; – wyjaśnia wpływ polityki jednego dziecka na zmiany współczynnika urodzeń w Chinach; – przedstawia kierunki rozwoju gospodarki Chin.	– wyjaśnia wpływ polityki jednego dziecka na strukturę płci i wieku ludności Chin; – analizuje zmiany wielkości zatrudnienia w chińskich sektorach gospodarki na przestrzeni lat; – przedstawia kierunki rozwoju gospodarki Chin.	– ocenia wpływ decyzji politycznych na demografię i gospodarkę Chin; – na podstawie dostępnych źródeł (mapy, wykresy klimatyczne) charakteryzuje środowisko przyrodnicze Chin; – ocenia znaczenie Chin w gospodarce światowej.
5. Indie – kraj wielkich możliwości i kontrastów społecznych (1.5)	– określa położenie geograficzne Indii; – wymienia główne cechy środowiska przyrodniczego Indii; – podaje liczbę ludności Indii; – wyjaśnia pojęcie: <i>kasta</i>.	– charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Indii; – podaje cechy klimatu zwrotnikowego wilgotnego (monsunowego); – wymienia wybrane kontrasty społeczne w Indiach; – podaje przykłady problemów demograficznych i społecznych Indii.	– przedstawia wpływ procesów geologicznych na ukształtowanie powierzchni Indii; – opisuje wpływ klimatu na rolnictwo w Indiach; – wyjaśnia, na czym polega system kastowy społeczeństwa w Indiach.	– przedstawia najważniejsze wydarzenia z historii Indii; – porównuje zmiany demograficzne Indii na przestrzeni lat; – wymienia podstawowe założenia hinduizmu.	– przedstawia Indie jako kraj kontrastów społecznych i wielkich możliwości; – przedstawia propozycje działań mających na celu zniwelowanie różnic w poziomie życia ludności Indii.
6. Bliski Wschód – różnorodność kulturowa i konflikty zbrojne (1.6)	– wyjaśnia pojęcie: <i>Bliski Wschód</i>, określa jego granice, wskazuje ten region na mapie; – wymienia cechy środowiska przyrodniczego Bliskiego Wschodu; – podaje przyczyny i konsekwencje konfliktów na Bliskim Wschodzie; – wyjaśnia pojęcie: <i>uchodźca</i>.	– wymienia cechy klimatu podzwrotnikowego suchego i zwrotnikowego suchego, wskazuje obszary ich występowania; – podaje charakterystyczne cechy wód powierzchniowych regionu; – charakteryzuje ludność Bliskiego Wschodu; – wymienia tereny sporne na Bliskim Wschodzie.	– wymienia państwa Bliskiego Wschodu, wskazuje je na mapie; – opisuje konflikt izraelsko-palestyński; – określa, czym jest tzw. Państwo Islamskie; – przedstawia sytuację uchodźców z krajów Bliskiego Wschodu; – wyjaśnia pojęcie: <i>arabska wiosna</i>.	– wymienia podstawowe założenia islamu, chrześcijaństwa i judaizmu; – wyjaśnia, w jaki sposób warunki przyrodnicze wpływają na militarne znaczenie wybranych części Bliskiego Wschodu; – na podstawie dostępnych źródeł omawia konflikty na Bliskim Wschodzie; – omawia sytuację Kurdów.	– opisuje sytuację kobiet w krajach Bliskiego Wschodu; – analizuje związek między konfliktami na Bliskim Wschodzie a kryzysem migracyjnym w Europie.

Numer i temat lekcji	Wymagania na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
7. Zasoby ropy naftowej i rozwój gospodarczy Bliskiego Wschodu (1.7)	– podaje, do jakiej grupy surowców należy ropa naftowa, wymienia przykłady zastosowań tego surowca; – określa położenie geograficzne Zatoki Perskiej; – podaje przykłady inwestycji dzięki dochodom ze sprzedaży ropy naftowej.	– wymienia obszary występowania ropy naftowej na Bliskim Wschodzie i państwa o największych zasobach tego surowca na świecie; – podaje przykłady wskaźników służących do porównania rozwoju gospodarczego i społecznego państw.	– podaje nazwy państw leżących w rejonie Zatoki Perskiej, określa ich położenie na mapie; – wymienia państwa o największym wydobyciu ropy naftowej na świecie; – omawia rolę OPEC, wymienia przykłady państw wchodzących w skład tej organizacji.	– charakteryzuje Arabię Saudyjską jako przykład naftowego giganta; – podaje kryteria potrzebne do wyliczenia wskaźnika HDI; – wyjaśnia pojęcie: embargo; – porównuje poziom gospodarczy i poziom życia ludności wybranych krajów Bliskiego Wschodu.	– na podstawie mapy wskaźnika HDI na świecie charakteryzuje poziom rozwoju ludności w wybranych państwach; – przedstawia propozycje działań pozwalających utrzymać wysoki poziom rozwoju gospodarczego państwom wydobywającym ropę naftową po jej wyczerpaniu.
8. Podsumowanie działu 1	Wiadomości i umiejętności z lekcji 1–7				
Dział 2. Afryka – wybrane zagadnienia					
9. Położenie Afryki i jego wpływ na klimat kontynentu (2.1)	– określa położenie geograficzne Afryki; – wymienia nazwę najwyższego szczytu tego kontynentu, podaje przykłady rzek i jezior; – wyjaśnia pojęcia: <i>pasat</i>, <i>deszcz zenitalny</i>; – wymienia typy klimatów występujących w Afryce, wskazuje na mapie miejsca ich występowania; – podaje czynniki kształtujące klimat Afryki.	– charakteryzuje linię brzegową Afryki; – wymienia cechy ukształtowania powierzchni tego kontynentu; – charakteryzuje czynniki kształtujące klimat Afryki; – oblicza wartość temperatury na określonej wysokości.	– wyjaśnia mechanizm powstawania pasatów; – na podstawie klimatogramów opisuje klimat Afryki; – omawia rozkład wyżów i niżów barycznych w strefie międzyzwrotnikowej; – charakteryzuje środowisko przyrodnicze Afryki.	– przedstawia cyrkulację powietrza w strefie międzyzwrotnikowej; – omawia wpływ prądów morskich na klimat Afryki; – wyjaśnia, jak powstały Wielkie Rowy Afrykańskie.	– wykazuje zależność między cyrkulacją powietrza a wielkością opadów w Afryce; – zaznacza na mapie konturowej wskazane obiekty geograficzne (oceany, morza, zatoki, wyspy, półwyspy, krainy geograficzne, rzeki, jeziora Afryki).
10. Strefowość klimatyczno-roślinno-glebowa w Afryce (2.2)	– wymienia strefy klimatyczno-roślinno-glebowe Afryki, wskazuje na mapie miejscach występowania; – wyjaśnia, dlaczego Afryka jest kontynentem o wyraźnej strefowości klimatyczno-roślinno-glebowej; – wyjaśnia pojęcia: <i>wilgotny las równikowy</i>, <i>sawanna</i>, <i>pustynia</i>, <i>makia</i>, <i>rzeka okresowa</i>, <i>rzeka epizodyczna</i>.	– opisuje klimat stref klimatycznych Afryki na podstawie klimatogramów; – wymienia strefy roślinne Afryki; – podaje typy gleb występujących w Afryce; – wymienia czynniki astrefowe wpływające na zróżnicowanie krajobrazów Afryki.	– opisuje strefy klimatyczno-roślinno-glebowe Afryki; – wskazuje obszary z dostatecznymi oraz bardzo dużymi sumami opadów atmosferycznych, a także obszary suche; – charakteryzuje wody powierzchniowe Afryki.	– analizuje mapy klimatyczne, glebowe i roślinne Afryki; – podaje przykłady astrefowości klimatyczno-roślinno-glebowej; – wyjaśnia pojęcie: <i>las namorzynowy</i>.	– wykazuje związek pomiędzy klimatem, roślinnością a glebami i omawia ich wpływ na kształtowanie krajobrazu; – wskazuje, jaki wpływ na rozwój rolnictwa mają sumy opadów w różnych regionach Afryki.

11. Zróżnicowanie rolnictwa w Afryce (2.3)	– wyjaśnia pojęcia: <i>kolonializm, pustynnienie</i>; – wymienia czynniki utrudniające rozwój gospodarczy państw Afryki; – odróżnia rolnictwo żarowo-odłogowe od plantacyjnego; – podaje przykłady roślin uprawianych w Afryce.	– wymienia czynniki decydujące o rozwoju rolnictwa Afryki; – wymienia skutki gospodarowania ziemią w rolnictwie żarowo-odłogowym i plantacyjnym; – podaje przyczyny pustynnienia Sahelu, wskazuje ten region na mapie; – wymienia cechy rolnictwa tradycyjnego.	– charakteryzuje warunki naturalne i formy gospodarowania w strefie Sahelu; – charakteryzuje warunki naturalne i formy gospodarowania w Afryce Zachodniej; – wyjaśnia pojęcie: <i>degradacja gleby</i> i tłumaczy, na czym polega ten proces; – przedstawia działania służące rozwojowi nowoczesnego rolnictwa w Afryce.	– porównuje warunki przyrodnicze i wykorzystanie gospodarcze strefy Sahelu i Afryki Zachodniej; – przedstawia możliwe działania na rzecz zatrzymania i odwrócenia procesu pustynnienia w strefie Sahelu.	– omawia wpływ kolonializmu na sytuację gospodarczą i społeczną państw Afryki; – wyjaśnia, dlaczego Afryka jest kontynentem bardzo różnorodnym pod względem przyrodniczym, kulturowym i gospodarczym; – wymienia przykłady działań, które mogą służyć rozwojowi rolnictwa w Afryce.
12. Przyczyny i skutki niedożywienia ludności Afryki na przykładzie Etiopii (2.4)	– opisuje położenie geograficzne Etiopii; – wyjaśnia pojęcia: <i>głód, głód utajony, niedożywienie</i>; – wymienia przyczyny głodu w Afryce; – wymienia skutki głodu.	– na podstawie mapy wymienia państwa Afryki cechujące się wysokim wskaźnikiem głodu; – wymienia naturalne i społeczno-gospodarcze przyczyny głodu w Etiopii.	– podaje przykłady działań mających na celu likwidowanie przyczyn głodu w Afryce; – wyjaśnia, czym zajmuje się FAO.	– wyjaśnia, dlaczego materialna pomoc humanitarna jest nieefektywna; – omawia rolę misji w rozwiązywaniu problemu głodu w Afryce.	– wykazuje zależność między warunkami przyrodniczymi a występowaniem głodu w innych niż Etiopia krajach Afryki.
13. Przyczyny i skutki rozwoju turystyki na przykładzie Kenii (2.5)	– opisuje położenie geograficzne Kenii; – wyjaśnia, dlaczego w Kenii rozwinęła się turystyka; – wymienia czynniki utrudniające rozwój turystyki w Kenii.	– określa, w której strefie klimatycznej i krajobrazowej znajduje się Kenia; – charakteryzuje walory przyrodnicze i kulturowe Kenii; – wyjaśnia pojęcia: <i>turystyka masowa, turystyka zrównoważona</i>.	– charakteryzuje klimat Kenii; – podaje przykłady parków narodowych Kenii i ich atrakcje; – wymienia działania podejmowane na rzecz rozwoju turystyki w Kenii.	– analizuje ruch turystyczny w Kenii na podstawie danych statystycznych; – przedstawia korzyści i zagrożenia związane z rozwojem turystyki.	– wyjaśnia, jakie znaczenie dla wzrostu gospodarczego Kenii ma rozwój turystyki; – proponuje miejsca w Kenii, w których warto spędzić wakacje.
14. Rozwój tradycyjnej i nowoczesnej gospodarki w Afryce (2.6)	– na podstawie map podaje przykłady państw o najniższej i najwyższej wartości PKB na osobę oraz najwyższym i najniższym wskaźniku HDI; – wymienia przyczyny zróżnicowania gospodarczego krajów Afryki; – na podstawie map wymienia główne cechy gospodarki wybranych państw afrykańskich.	– podaje przyczyny niskiej efektywności rolnictwa w wielu krajach Afryki; – wymienia cechy poszczególnych sektorów gospodarki państw Afryki; – podaje dziedziny gospodarki, które współcześnie intensywnie rozwijają się w państwach Afryki.	– wymienia czynniki sprzyjające rozwojowi gospodarki w państwach afrykańskich; – wymienia czynniki hamujące wzrost gospodarczy; – podaje przykłady produktów rolnych i głównych producentów wybranych towarów wśród państw afrykańskich; – na podstawie danych określa, jaką część towarów eksportowanych i importowanych stanowią towary przetworzone, a jaką – nieprzetworzone.	– na podstawie map i innych źródeł wiedzy charakteryzuje gospodarki wybranych państw Afryki i porównuje je między sobą; – porównuje wartość PKB na osobę i wskaźniki HDI państw Afryki z innymi państwami świata; – wyjaśnia, dlaczego oparcie gospodarki na eksporcie nieprzetworzonych surowców mineralnych wpływa niekorzystnie na rozwój państwa.	– ocenia rolę poszczególnych sektorów gospodarki w rozwoju RPA, Czadu, Kenii, Nigerii i innych państw Afryki; – wymienia organizacje zrzeszające kraje afrykańskie, podaje zakres ich działalności.
15. Podsumowanie działu 2	Wiadomości i umiejętności z lekcji 9–14				

Numer i temat lekcji	Wymagania na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
Dział 3. Ameryka – wybrane zagadnienia					
16. Środowisko przyrodnicze Ameryki (3.1)	– wyjaśnia pojęcia: <i>Ameryka, Nowy Świat, Ameryka Środkowa, rozciągłość południkowa, pampa, preria</i>; – wymienia nazwy mórz i oceanów oblewających Amerykę Północną i Amerykę Południową; – wymienia na podstawie mapy nazwy geograficzne skrajnych punktów Ameryki; – podaje główne cechy ukształtowania powierzchni Ameryki; – podaje nazwy najwyższych szczytów, najdłuższych rzek, największych jezior Ameryki.	– przedstawia podział Ameryki i wskazuje wymienione regiony na mapie; – opisuje położenie geograficzne Ameryki; – wskazuje na mapie skrajne punkty Ameryki i określa ich współrzędne geograficzne; – wymienia skutki dużej rozciągłości południkowej Ameryki; – wyjaśnia, na czym polega południkowy układ rzeźby terenu Ameryki; – wskazuje na mapie Ameryki miejsca aktywne sejsmicznie.	– oblicza rozciągłość południkową Ameryki w stopniach i kilometrach; – charakteryzuje środowisko przyrodnicze Ameryki (ukształtowanie powierzchni, wody, roślinność); – wskazuje na mapie charakterystyczne dla Ameryki Północnej i Ameryki Południowej rzeki, jeziora, góry, wyżyny, niziny, depresje i pustynie; – opisuje układ głównych krain geograficznych.	– wyjaśnia zależność między przebiegiem granic płyt tektonicznych a ukształtowaniem powierzchni Ameryki oraz występowaniem wulkanów i trzęsień ziemi; – analizuje, jak układ głównych krain geograficznych wpływa na klimat, w tym opisuje, na czym polega rola gór jako bariery uniemożliwiającej swobodny przepływ mas powietrza; – porównuje środowisko przyrodnicze Ameryki Północnej i Ameryki Południowej.	– analizuje zależność między rozciągłością południkową i ukształtowaniem powierzchni a wybranymi elementami środowiska przyrodniczego Ameryki; – zaznacza na mapie konturowej charakterystyczne dla Ameryki Północnej i Ameryki Południowej obiekty geograficzne (góry, wyżyny, niziny, depresje, pustynie, rzeki, jeziora).
17. Klimat Ameryki i jego wpływ na zasięg upraw i lasów (3.2)	– wyjaśnia pojęcia: <i>tornado, cyklon tropikalny</i>; – wymienia czynniki kształtujące klimat Ameryki; – odczytuje dane z wykresów klimatycznych; – podaje przykłady prądów morskich opływających wybrzeża Ameryki; – wskazuje na mapie granicę występowania lasów w Kanadzie; – wskazuje na mapie regiony występowania tornad i cyklonów tropikalnych.	– wyjaśnia pojęcia: <i>Aleja Tornad, skala F, skala Saffira-Simpsona</i>; – wymienia strefy klimatyczne Ameryki i wskazuje na mapie obszary ich występowania; – wyjaśnia, jak poszczególne czynniki klimatotwórcze wpływają na klimat Ameryki; – wymienia czynniki przyrodnicze wpływające na przesunięcie granicy lasów w Kanadzie; – podaje cechy rolnictwa Kanady; – omawia przyczyny powstawania tornad i cyklonów tropikalnych.	– omawia czynniki kształtujące klimat Ameryki; – wyjaśnia wpływ prądów morskich na przebieg północnej granicy lasów i upraw w Kanadzie; – podaje przyczyny przekształcenia większości prairii w obszary rolnicze; – wyjaśnia mechanizm powstawania tornada i cyklonu tropikalnego; – przedstawia konsekwencje katastrofalnych zjawisk przyrodniczych w Ameryce.	– omawia wpływ ośrodków barycznych na pogodę w Kanadzie latem i zimą; – wyjaśnia przyczyny różnic w przebiegu północnej granicy lasów i upraw między wschodnią a zachodnią częścią Kanady; – omawia zależność między warunkami przyrodniczymi a gospodarką Kanady; – wskazuje obszar występowania cyklonów tropikalnych na kuli ziemskiej; – wymienia nazwy cyklonów tropikalnych w różnych częściach świata.	– wykazuje związek między klimatem a północną granicą występowania lasów i upraw w Kanadzie; – analizuje skalę zagrożeń meteorologicznych w Ameryce Północnej.

18. Amazonia – gospodarka i ekologia (3.3)	– podaje obszary występowania wilgotnych lasów równikowych; – wyjaśnia pojęcia: <i>dorzecze</i>, <i>system rzeczny</i>; – określa położenie geograficzne Amazonii; – opisuje warunki życia rdzennej ludności Amazonii; – wyjaśnia pojęcie: <i>wylesianie (deforestacja)</i>; – wymienia przyczyny wylesiania Amazonii; – podaje przykłady korzyści gospodarczych i przykłady negatywnych skutków wynikających z wylesiania Amazonii.	– charakteryzuje klimat Amazonii na podstawie wykresu klimatycznego; – omawia cechy środowiska lasów równikowych, w tym faunę i florę; – wymienia zasoby przyrodnicze Amazonii; – omawia gospodarcze wykorzystanie Amazonii; – wymienia problemy rdzennej ludności Amazonii; – wymienia i omawia skutki wylesiania Amazonii.	– opisuje cechy środowiska przyrodniczego Amazonii; – przedstawia dowody olbrzymiej bioróżnorodności lasów Amazonii; – omawia ekologiczne skutki wylesiania Amazonii; – podaje przykłady działań zapewniających zrównoważone wykorzystanie gospodarcze Amazonii.	– podaje dowody na wyjątkowość świata przyrody Amazonii; – przedstawia zestawienie zysków i strat (bilans) gospodarczego wykorzystania Amazonii.	– omawia działania mające na celu ochronę walorów przyrodniczych Amazonii; – przedstawia własne propozycje działań służących poprawie warunków życia rdzennej ludności.
19. Sytuacja rdzennej ludności Ameryki i cechy wielkich miast (3.4)	– wyjaśnia pojęcia: <i>asymilacja</i>, <i>urbanizacja</i>, <i>megapolis</i>, <i>slumsy</i>, <i>fawela</i>; – podaje przykłady współczesnych problemów rdzennych społeczności Ameryki; – wymienia cechy megalopolis na przykładzie megalopolis BosWash; – podaje przykłady wielkich miast Ameryki, wskazuje je na mapie; – wymienia przyczyny powstawania slumsów (faweli).	– wymienia kierunki napływu ludności na teren Ameryki; – wymienia przyczyny zanikania kultury pierwotnej; – wyjaśnia pojęcie: <i>urbanizacja</i>; – wyjaśnia, czym jest wskaźnik urbanizacji; – przedstawia proces powstawania megalopolis; – opisuje warunki życia w faweli.	– opisuje proces zasiedlania Ameryki; – charakteryzuje warunki życia rdzennej ludności Ameryki przed przybyciem Europejczyków i w trakcie kolonizacji; – opisuje skutki zanikania kultur pierwotnych; – podaje różnice między aglomeracją a megalopolis.	– opisuje sytuację rdzennej ludności, wskazuje jej udział we współczesnych społeczeństwach Ameryki, wymienia jej problemy; – wymienia przykłady działań mających na celu pielęgnowanie tradycji i kultury ludów pierwotnych w Ameryce; – wyjaśnia, czym jest <i>Deklaracja praw ludów tubylczych ONZ</i>.	– charakteryzuje kultury prekolumbijskie; – proponuje własne rozwiązania służące poprawie sytuacji ludności mieszkającej w slumsach; – przedstawia swoje propozycje działań mających poprawić sytuację rdzennej ludności Ameryki.
20. Rola Stanów Zjednoczonych w gospodarce światowej. Problem nadprodukcji żywności (3.5)	– wyjaśnia pojęcie: <i>PKB</i>, <i>PKB per capita (PKB na osobę)</i>; – korzysta z danych statystycznych, wskazuje w nich pozycję Stanów Zjednoczonych na świecie; – wymienia przyczyny sukcesu gospodarczego Stanów Zjednoczonych; – podaje przyczyny i konsekwencje marnotrawienia żywności; – wymienia sposoby zapobiegania marnowaniu żywności we własnym domu.	– podaje argumenty potwierdzające fakt, że gospodarka Stanów Zjednoczonych należy do największych na świecie; – wymienia cechy rolnictwa Stanów Zjednoczonych; – wyjaśnia pojęcie: <i>gospodarstwo towarowe</i>.	– charakteryzuje wybrane wskaźniki rozwoju gospodarczego Stanów Zjednoczonych; – dzieli źródła sukcesu gospodarczego Stanów Zjednoczonych na przyrodnicze i pozapryrodnicze oraz je charakteryzuje.	– opisuje gospodarkę Stanów Zjednoczonych; – wyjaśnia pojęcia: <i>liberalizm gospodarczy</i>, <i>rośliny modyfikowane genetycznie</i>; – omawia konsekwencje marnotrawienia żywności z punktu widzenia ekonomicznego, ekologicznego i etycznego.	– ocenia rolę Stanów Zjednoczonych w gospodarce światowej na podstawie analizy danych statystycznych; – proponuje działania zapobiegające marnotrawieniu żywności w skali regionu lub państwa.

Numer i temat lekcji	Wymagania na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
21. Dolina Krzemowa jako przykład technopolii (3.6)	– wyjaśnia pojęcia: <i>technopolia</i>, <i>przemysł high-tech</i>; – określa położenie geograficzne Doliny Krzemowej; – podaje czynniki rozwoju technopolii; – wymienia towary lub usługi, które powstały w Dolinie Krzemowej.	– wyjaśnia pojęcia: <i>gospodarka oparta na wiedzy (GOW)</i>, <i>park naukowo-technologiczny</i>, <i>przedsiębiorstwo start-up</i>; – wymienia czynniki, które umożliwiły rozwój Doliny Krzemowej.	– przedstawia proces rozwoju Doliny Krzemowej; – podaje przykłady przedsiębiorstw z Doliny Krzemowej.	– opisuje etapy funkcjonowania i rozwoju przedsiębiorstw w technopolii; – podaje przykłady wpływu technopolii na gospodarkę i życie ludności.	– ocenia wpływ przemysłu nowoczesnych technologii na rozwój gospodarki Stanów Zjednoczonych; – ocenia możliwość powstania technopolii w Polsce.
22. Podsumowanie działu 3	Wiadomości i umiejętności z lekcji 16–21				
Dział 4. Australia i Oceania – wybrane zagadnienia. Obszary okołobiegunowe					
23. Australia i Oceania – środowisko przyrodnicze (4.1)	– określa położenie geograficzne Australii i Oceanii; – wymienia nazwy: najwyższego szczytu, najdłuższej rzeki, największego jeziora Australii wraz z Oceanią; – wymienia nazwy: najwyższego szczytu, najdłuższej rzeki, największego jeziora Australii; – odczytuje dane z wykresów klimatycznych; – wyjaśnia pojęcia: <i>rzeka epizodyczna</i>, <i>studnia artezyjska</i>, <i>endemit</i>, <i>basen artezyjski</i>.	– charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Australii; – wymienia pustynie Australii i wskazuje je na mapie; – wymienia strefy klimatyczne w Australii; – charakteryzuje wody powierzchniowe Australii; – podaje przykłady endemitów w Australii; – wyjaśnia, jak powstała Wielka Rafa Koralowa, wskazuje ją na mapie.	– omawia podział Oceanii; – wyjaśnia, w jaki sposób powstają wyspy; – charakteryzuje klimat Australii na podstawie wykresów klimatycznych; – omawia zasoby wód artezyjskich i rolę w gospodarce Australii; – wyjaśnia, jak pozyskuje się wodę ze studni artezyjskiej.	– wymienia czynniki kształtujące klimat Australii, omawia ich wpływ na klimat; – podaje cechy, które odróżniają Australię od innych kontynentów; – wyjaśnia przyczyny różnic między sumami opadów na wschodnim i zachodnim wybrzeżu Australii.	– wyjaśnia, jak powstają atol i laguna; – omawia wpływ klimatu na zasoby wodne Australii.
24. Australia – rozmieszczenie ludności i cechy gospodarki (4.2)	– wymienia największe miasta Australii i wskazuje je na mapie; – pokazuje na mapie miejsca o małej i dużej gęstości zaludnienia; – podaje główne cechy gospodarki Australii; – wymienia zagrożenia dla środowiska przyrodniczego Australii.	– przedstawia proces zasiedlania Australii; – opisuje ludność Australii; – przedstawia strukturę użytkowania ziemi; – wymienia cechy rolnictwa oraz wymienia cechy przemysłu Australii.	– omawia sytuację Aborygenów przed przybyciem Europejczyków i w trakcie kolonizacji; – omawia uwarunkowania przyrodnicze rozwoju rolnictwa; – podaje zasoby mineralne Australii; – omawia rolę usług w gospodarce Australii.	– omawia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności; – na podstawie map tematycznych charakteryzuje gospodarkę Australii; – omawia handel zagraniczny Australii.	– wykazuje związek pomiędzy warunkami naturalnymi a rozmieszczeniem ludności; – wykazuje związek między warunkami przyrodniczymi a gospodarką Australii.

25. Środowisko przyrodnicze Arktyki i Antarktyki (4.3)	– wyjaśnia pojęcia: <i>Arktyka, Antarktyka, lądolód, nunatak</i>; – określa położenie geograficzne Arktyki, Antarktydy i Antarktyki; – wymienia główne cechy środowiska przyrodniczego Arktyki i Antarktyki; – podaje przykłady roślin i zwierząt Arktyki i Antarktyki.	– wyznacza na mapie granice Arktyki, Antarktydy i Antarktyki; – opisuje krajobraz Arktyki i Antarktydy; – na podstawie klimatogramów opisuje klimat Arktyki i Antarktyki.	– wyjaśnia przyczyny występowania specyficznych warunków środowiska przyrodniczego na obszarach okołobiegunowych; – podaje status międzynarodowy Antarktydy określony w Układzie Antarktycznym; – wymienia rdzennych mieszkańców Arktyki.	– porównuje cechy środowiska przyrodniczego Arktyki i Antarktyki; – wyjaśnia przyczyny występowania specyficznych warunków środowiska przyrodniczego na obszarach okołobiegunowych.	– wyjaśnia zależność między wysokością górowania Słońca nad widnokreśłem a długością trwania dnia i nocy na obszarach okołobiegunowych; – przedstawia historię odkryć polarnych.
26. Badania naukowe w Arktyce i Antarktyce. Warunki życia w stacji polarnej (4.4)	– wymienia jedną polską stację badawczą funkcjonującą w Arktyce lub Antarktyce; – podaje przyczyny zainteresowania człowieka obszarami polarnymi; – opisuje warunki życia w polarnej stacji badawczej.	– wymienia rodzaje badań prowadzonych w stacjach polarnych; – wskazuje cele współczesnych badań w Arktyce i Antarktyce; – wymienia nazwiska Polaków badających obszary polarne.	– omawia uwarunkowania prawne dotyczące prowadzenia badań naukowych w Arktyce i Antarktyce; – wymienia polskie stacje badawcze w Arktyce i Antarktyce, wskazuje ich położenie na mapie; – wskazuje na mapie kilka stacji polarnych w Arktyce i Antarktyce nienależących do Polski.	– wymienia cele badań aktualnie prowadzonych w wybranych stacjach polarnych; – opisuje osiągnięcia Polaków w historii badań obszarów polarnych; – wymienia nazwiska znanych badaczy niebędących Polakami; – porównuje warunki życia w stacjach polarnych w Arktyce i Antarktyce.	– wykazuje konieczność prowadzenia badań w obszarach polarnych; – prezentuje samodzielnie zebrane dane, które świadczą o tym, że środowisko obszarów okołobiegunowych jest wrażliwe na zmiany klimatu; – ocenia znaczenie badań polarnych dla gospodarki i nauki.
27. Podsumowanie działu 4	Wiadomości i umiejętności z lekcji 23–26				